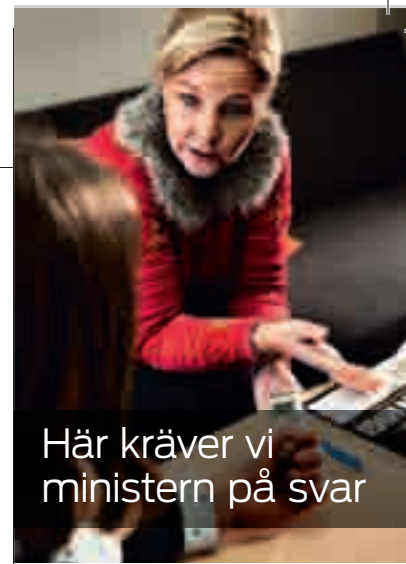




Hitta bästa kakelskäraren

Bara 2 av 14 dödsolyckor ledde till åtal

# BYGGNADS arbetaren



Här kräver vi ministern på svar

VAR TIONDE  
BYGGNADS-  
MEDLEM  
RÖSTAR PÅ SD

Shamal:

För varje steg  
jag tog tänkte  
jag att nu  
dör jag.

# SKOTTADE – MED LIVET SOM INSATS

Vi granskar plåtbranschens allra smutsigaste verksamhet



ÅRETS  
TIDSKRIFT  
TIDSKRIFTSPRIS  
2010

NUMMER 14 | 18 NOVEMBER 2010 | [www.byggnadsarbetaren.se](http://www.byggnadsarbetaren.se)

# Kräv dammfritt nu!



## Släta inte över en dålig arbetsmiljö

Dammet för golvläggare på våra byggarbetsplatser är ett hälsoproblem som inte går att släta över. Däremot är det ett faktum som det går att göra någonting åt. För första gången finns det nu ett sortiment av dammreducerade produkter för alla typer av spacklingar. Från hand- och finspackel till självavjämnande avjämningsmassor.

Därmed finns det inte längre anledning att använda något annat än dammreducerat. Samtidigt som du förbättrar arbetsmiljön för dig och dina kollegor, arbetar du med produkter av bästa kvalitet. Dessutom spar du tid. Du slipper täcka in angränsande ytor och du slipper städa efteråt. Rätt och slätt.



FIN: Primerfritt finspackel, skikt: 1–5 mm

EF: Snabbt kombispackel, skikt: 1–20 mm

SP-X: Fin och stark avjämningsmassa, skikt: 0,5–25 mm

TX: Universell avjämningsmassa, skikt: 3–40 mm

Let's stick together | [www.schonox.se](http://www.schonox.se)

 **SCHÖNOX**<sup>®</sup>

AVSLÖJANDE

# SLAVSKOTTARNA

**16-23** Under förra årets kaosvinter riskerade Shamal Datta livet när han skottade tak för 13 kronor i timmen. Vlad arbetade utan rep på ett glashalt plåttak. Byggnadsarbetaren har kartlagt den smutsiga snöskottsbranschen med farlig arbetsmiljö, svarta löner och långa entreprenörskedjor.

**36-41 GRANSKNING**

**Bara 2 av 14 dödsolyckor ledde till åtal**

**24-25 INTERVJU**

**Ministern svarar**

Arbetsmarknadsministern ställs mot väggen efter rapportaget om kvinnotrakasserier.

**11 BYGGNYTT**

**"Det är illavarslande att stödet till SD ökar med fem procentenheter."**

Johan Lindholm, v ordf. Byggnads

**30-35 KLIMAT**

**Tyskarna tänker klimatsmart**

Vi åkte till Berlin och såg hur höghuskomplex renoverades med statligt stöd.

**28-29 SM-GULD!**

**Svenska mästare i tidskrifter**

Byggnadsarbetaren vann igen!

**43-45 TEST**

**Kakelskärare – jättarna gör upp**

Stenhård kamp mellan branschens två stora tillverkare.

- 4 **BODSNACK** "Ensidig debatt om invandrare".
- 8 **SJU FRÅGOR** Ola-Conny om livet efter Ullared.
- 9 **BILDEN** Paparazzibild när säkerheten riskeras.
- 44 **LÄSARREAKTIONER** Kranförarna ryter till.
- 46 **GREJER & GREPP** Ställning utan spiror och bommar.
- 48 **EFTER JOBBET** Tunga namn i Death Destruction.
- 51 **BILDKRYSSET** Alltid i Byggnadsarbetaren.



**16-23**



MAGNUS LIAM KARLSSON

När Shamal Datta skottade tak i de fashionabla delarna av Stockholm levde han illegalt i Sverige. Hans lön blev 13 kronor i timmen.

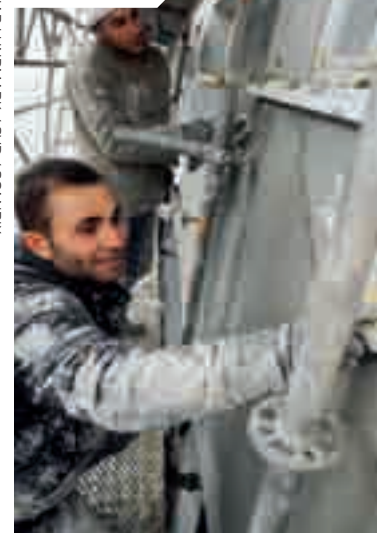
**36-41**



GUNNAR LUNDMARK / SVD / SCANPIX

Kistaolyckan, en av bara två olyckor 2008 som ledde till åtal.

**30-35**



BRITTA PEDERSEN

Klimatsmart renovering av höghuskomplex i Berlin.

**REDAKTIONEN:**

**MISSA INTE!**  
Vi är svenska mästare allihopa! Se hur på s 28-29.



**KATARINA CONNHEIM**  
reporter, arbetsmarknad  
08-728 49 87 ● 070-627 60 84  
k.c.@byggnadsarbetaren.se

**KENNETH PETTERSON**  
chefredaktör, ansv. utgivare  
08-728 49 70 ● 070-607 56 97  
k.p.@byggnadsarbetaren.se

**JOHAN SJÖHOLM**  
redaktionssekreterare  
08-728 49 79 ● 070-651 62 59  
j.s.@byggnadsarbetaren.se

**PETER ÖNNESTAM**  
layoutansvarig  
08-728 49 77 ● 070-280 25 35  
p.o.@byggnadsarbetaren.se

**CENNETH NIKLASSON**  
reporter  
08-728 49 76 ● 070-607 56 92  
c.n.@byggnadsarbetaren.se

**PETER LEANDER**  
reporter (vik)  
08-728 48 53 ● 070-245 04 30  
p.l.@byggnadsarbetaren.se

**NINA CHRISTENSEN**  
reporter, webbansvarig  
08-728 49 69 ● 070-246 87 06  
n.c.@byggnadsarbetaren.se

**MARGITE FRANSSON**  
reporter, arbetsmiljö  
08-728 49 74 ● 070-607 56 89  
m.f.@byggnadsarbetaren.se

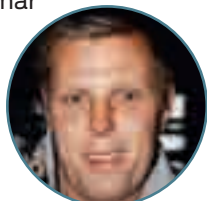
**JENNY BERGGREN**  
reporter, arbetsrätt  
08-728 49 72 ● 070-664 49 00  
j.b.@byggnadsarbetaren.se

## FRÅGAN

# Varför har byggnadsarbetarna blivit mindre nöjda? Se nyheten på s 14.

**Niclas Lundgren, 40 år, vvs-företagare, Surahammar**

”Det är alldeles för korta byggtider och det är ingen stämning kvar på bygget. Timdebiteringen från företagen är för lågt satt, byggtiderna blir kortare. Kilar som jobbar längst ned får ta smällen.



**Jan Bergander, 53 år, snickare, Avesta**

När det gäller arbetssituationen så är det väl att det blivit så pressat allting med pressade tidsplaner. Det påverkar allting i och med att det blir mer och mer stress.



**Kari Pihlaja-Aho, 41 år, rörmokare, Sala**

”Det är den allmänna svenska avundsjukan. Man får höra att rörmokare tjänar mycket till exempel, men är man inte nöjd med sin situation får man väl göra något åt den.



## Inga orimliga krav i SD:s politik

**Svar till Peter Leanders krönika i förra numret av Byggnadsarbetaren:** Varför kan det inte föras annat än ensidiga debatter om hur bra och mångkulturellt Sverige ska vara? Ingen tidning med självaktning vågar ta en debatt om invandringen utan låter i stället flosklerna hagla över hur främlingsfientligt och antisemitiskt Sverige har blivit.

Du säger att "Svensken är vårt lands största handikapp". Du borde skämmas! Ett uttalande likt detta fast vänt mot invandrare är i dag åtalbart, men att vara rasistisk mot en etnisk svensk går bra.

Du påstår att svensken ska anamma "gästernas" synsätt och sätt att leva "endast då kan integrationspolitiken lyckas". Har du någonsin varit på besök hos någon och påpekat att "här gäller mina regler"?

Dessutom propagerar du för detta i en tidskrift som utges av arbetarrörelsen. En stark grupp som har kämpat i ur och skur för sina medmänniskor i nästan 100 år. Denna grupp som har byggt Sveriges välfärd på sina knän och nu ser den blåsas bort av en regering som omdömeslöst har

### Redaktionen svarar:

Andreas Åberg, jag skäms absolut inte! Sverigedemokrater måste inse att svenskheten som mall är ett hinder för all form av integration. Ett samhälle måste tolerera olikheter, annars skapar man problem på väldigt lång sikt.

**PETER LEANDER**

"Där och då förstod jag att SD skulle komma in"



Krönika som berörde. I nummer 13 av Byggnadsarbetaren.

öppnat samtliga kranar. När Sverige har en arbetslöshet på över 8 procent finns inga incitament för att ta emot ytterligare arbetslösa. Det finns inga orimliga krav i SD:s politik. Att en medborgare ska kunna svenska och veta hur landet de bor i fungerar är tveklöst ett krav som ingen kan förneka.

Jag har besökt över 30 länder och många fler kulturer, ännu har jag inte varit i något land där man utan pass, pengar och giltiga skäl ovillkorligen får stanna en livstid på invånarnas bekostnad.

**ANDREAS ÅBERG**

## SAKAT FRÅN WEBBEN

"Vill inte skyddsombudet agera så är han fel man på det jobbet, troligen en sosse som vill uppåt men inte har några egna meningar utan är hjärntvättad. Jag har sprungit på många sådana under 45 år på byggen."

**BOSSE ANDERSSON**

"Om inte vi byggnadsarbetare tillhör medelklassen som tjänar mer än medel? Vad tillhör då städskan som håller rent på sjukhus, eller i din arbetsbod? Du som har 30 000–35 000 kr/mån, fria resor till jobbet, fria arbetskläder. Jag och ni som jobbar inom Byggnads avtal, tänk er för innan ni gnäller! Rätta mun efter matsäcken så klarar även ni en stund på a-kassan."

**BOB**

## Dags att städa i S-toppen

Ja, valet gick åt skogen. Jag är inte förvånad. Moderaterna har lyckats ta Sverige genom en ekonomisk kris. Kronan har stärkts. Övriga partier som lyckats i valet har varit väldigt tydliga med vad man vill gå till val på. Vad gick S till val med? Höjda skatter.

Sedan 1997 har bostadspriserna i Sverige ökat med 173 procent, bara Hongkong har ökat mer. Tack alla politiker. Det ser ut att ljusna för tält, husvagnar och camping.

Tänk om S hade vågat sätta ner foten och gått till val på ett nytt miljonprogram för bostäder. Jag tror att det behöver städas ordentligt i S-toppen.

**T DOLFF** medlem i Byggnads

## Inga cirkusartister

Byggjobbarna själva har en del av skulden i dödsolyckorna, men det tyngsta ansvaret ligger hos byggfirmorna genom att de struntar i säkerheten. Jag tänker på en annonskampanj av Byggmäster i Mälardalen AB, som söker "unga kreativa lagspelare".

Annonsen illustreras med en bild där en ung jobbare, i färd med att montera en takstol, balanserar mellan en ställning och en yttervägg. Förmodligen finns utanför bild en byggkran som takstolen är kopplad i. Det är minst två fel: ställningen är felplacerad, byggjobbaren saknar skyddshjälm. Om det är en sådan här miljö som unga "kreativa lagspelare" ska jobba i, är det inte förvånande att det sker en dödsolycka i månaden.

**SUNE LAGERQUIST** f d byggnadsarbetare



## LEDARE

# Vem skottar ditt tak egentligen?

I SLUTET AV 1950-TALET SAMLADES tillfälliga snöskottare i Gula Gången vid Slussen i Stockholm när snösvängen behövde extra folk. Uteliggare, arbetslösa och andra som levde på samhällets skuggsida fick jobb för en dag i taget med att skotta snö och sopa trappor och kajkanter. Efter en dags jobb, ofta klädda i dåliga kläder och skor, fick de ut sin daglön i kontanter, givetvis efter skatteavdrag, berättade nyligen en bekant som var med på den tiden. Men daglönarna finns kvar. Många av dem är papperslösa: flyktingar och asylsökande som samlas vid soppkök, på härbärgen och i kyrkor. Med risk för sina egna liv skottar de tak i Stockholm

» I våra stora granskning på sidorna 16–23 möter ni papperslösa invandrare som förra vintern skottade tak i Stockholm för usla löner.

när plåtfirmorna tar på sig mer jobb än vad de klarar av med ordinarie anställda. Ofta finns en bulvan i bakgrunden som på traditionellt sätt rekryterar och hyr ut folk och tjänar grova pengar på mellanskillnaden.

Snöskottning på tak är normalt ett plåtslagarjobb och här gäller löner, skyddsanordningar och varma kläder som hör till en reglerad arbetsmarknad. En

yrkeskunnig plåtslagare vet hur man arbetar på lutande och halt underlag utan att hacka hål på taket. Den vet att man ska ha sele och skyddslina, att skoveln ska vara fastknuten i en lina och att det ska finna en person som ser till att den hålls sträckt. Men så välordnat är det inte alltid.

I VÅR STORA GRANSKNING på sidorna 16–23 möter ni papperslösa invandrare som förra vintern skottade tak i Stockholm för usla löner. En av dem är Shamal Datta, politisk flykting från Bangladesh. Hans berättelse ger en helt annan bild av snöskottning, än den som man kan läsa om i PLR:s och Byggnads gemensamma broschyr "Se upp där nere".

Fara på taket – ja tyvärr. Ur den aspekten, hoppas jag att det blir en snöfattig vinter.



*Kenneth Petterson*

Kenneth Petterson, chefredaktör



## Vattenkrig på riktigt

Att bli våt om fötterna är inte kul. Förutom att det är obehagligt, blir du snabbt kall. På Drylock finns ett vattentätt membran, som i kombination med lädret i fullnarv, gör att vattendropparna inte får en chans att tränga igenom. Trots att det är vattentätt är det ändå ventilerande och leder bort svett och fukt. Det är vad vi kallar vattenkrig.

Tel. 0247-360 00  
www.ejendals.com

**jalas**  
by ejendals

## 2 TUM

Att Byggnadsarbetaren vann pris för bästa facktidskrift och att 83 procent av medlemmarna är nöjda med tidningen. Kul!



Att det är så få röda dagar på vardagar under jullovet. I år är det inte löntagarnas jullov.

# Vi mår bra av att ha det lite jävligt ibland

**NÄR VI BYGGDE UT HUSET** för ett år sedan levde jag, maken och två barn i ett enda rum i två månader. Vi sov på tätsängar, åt mikromat och diskade i badkaret.

Under drygt ett år var vi på tidningen Byggnadsarbetaren, på grund av ombyggnad, förvisade till lokaler som inte var bra ur arbetsmiljösynpunkt. Inomhusluften var otroligt dålig och ventilation obefintlig. Sommarmånaderna var olidliga och flera gånger tvingades jag gå hem med huvudvärk.

I våras intervjuade jag några byggnadsarbetare, som tack vare konjunkturuppgången, precis hade fått jobb på ett seriöst byggföretag i Göteborg. Tidigare hade de jobbat på ett bemanningsföretag, där förhållandena var usla.

De hade inga skor med stålhättor och hade arbetskompisar som inte fick några semesterpengar. Om de klagade det minsta var det bara att ta sin jacka och gå.

Men även negativa upplevelser ger tyvärr erfarenheter och framför allt perspektiv. Själv njöt jag när utbyggnaden var klar. Det var otroligt skönt att ha mycket plats, kunna laga riktig mat och diska i en riktig diskbänk. Tankarna gick också till människor

som av olika skäl tvingas att bo trångt och på liten yta. Vår utbyggnad var dessutom självvald och tiden, som vi bodde så, begränsad.

Och för byggnadsarbetarna som jag träffade i Göteborg var det en kick att få ett nytt jobb, där de hade schysta arbetsvillkor. Att få arbetskläder och verktyg direkt på första arbetsdagen och att arbetet var bra organiserat.

Saker som borde vara självklara, men tyvärr inte alltid är det på dagens byggarbetsmarknad.

Men det går fort att vänja sig vid det som är bra. Och det är lätt att ta allt för givet och lätt att glömma bort det som varit jobbigt.

**I DE NYA**, fräscha lokalerna på jobbet har jag sällan någon huvudvärk – i så fall beror det inte på luften. Ändå hoppas jag att dåliga upplevelser ändå stannar kvar någonstans i medvetandet. För att få perspektiv i livet är det nyttigt att ibland ha det lite dåligt.



KATARINA CONNHEIM – reporter

## YOUTUBE-KLIPPET

### Här kan man snacka om fickparkering

■ Alla som försökt parkera i tät stadstrafik får säkerligen något långtansfullt i blicken efter det här klippet. Frågan nu: När ska biltillverkarna börja sätta en skopa i fronten?

**FÖR ATT SE KLIPPET:**  
Klicka på länken på [www.byggnadsarbetaren.se](http://www.byggnadsarbetaren.se)



TIPSA OM KLIPP!  
[p.o@byggnadsarbetaren.se](mailto:p.o@byggnadsarbetaren.se)

## ÄR DU BÄTTRE ÄN LAGBASEN?

Var med och slå rekord i vårt nya spel "Hammer the nail" på [www.byggnadsarbetaren.se](http://www.byggnadsarbetaren.se). I skrivande stund toppar "Lagbasen" listan.



# ÖKAD KOMFORT – BÅDE INNE OCH UTE

WINDSTOPPER® plagg erbjuder en total vindtäthet och maximal andningförmåga vilket gör att god komfort bibehålls under hela arbetsdagen. Att stoppa vindens kylande effekt är helt avgörande för att behålla värmen. Samtidigt låter WINDSTOPPER® membranet fukt passera ut vilket ger en behaglig arbetskomfort.

**WINDSTOPPER® kläder – det perfekta arbetsplaggen både inne och ute!**

[gore-workwear.se](http://gore-workwear.se)



WINDSTOPPER® byxa  
GWR-246 från

**FRISTADS**



GORE®, WINDSTOPPER® and designs are trademarks of W. L. Gore & Associates. © 2010 W. L. Gore & Associates GmbH. DA157  
FRISTADS is a trademark of Fristads Workwear AB.



VEM: OLA-CONNY WALLGREN

ÅLDER: 46

YRKE: BRÖDANSVARIG PÅ GEKÅS I ULLARED

AKTUELL: VAR MED I TV-SERIEN "ULLARED", FÖRE DETTA MURARE PÅ NCC I HALLAND.

## "Ullared en vändning"



PÅR BÄCKSTRAND/KANAL 5

### 1. Vad gör du nu när serien är över?

– Jag fortsätter att jobba på Gekås, där jag har jobbat i 13 år. Jag ansvarar för bröдавdelningen och livsmedel. Mina murarkunskaper kommer väl till pass. När jag staplar pastakartonger gör jag en stabil grund och arbetar därifrån. Mina staplar rasar aldrig.

### 2. Du la ut en kontaktannons på Kanal fem. Har du träffat någon?

– Jag blev tillfrågad av Kanal fem att lägga ut en annons. Eftersom det är svårt att spana brudar på jobbet gick jag med på det. Men det kommer ofta fram tjejer och vill ha autografer och när jag är ute på dansställen vet tjejerna vem jag är. Men jag har inte träffat någon än. Jag har varit gift förut och skilsmässan var det värsta jag gått igenom, så jag tar det lite lugnt.

### 3. I ett avsnitt visade du dina murartalanger. Längtar du tillbaka till bygget?

– I programmet lagade jag min skorsten hemma eftersom den läckte in. Ibland längtar jag tillbaka till bygget. Vi hade väldigt kul. Det var en rolig jargong. Man fick vara ute mycket.

### 4. Varför lämnade du byggbranschen?

– Jag hade jobbat på NCC i 14 år, sen kom byggkrisen och jag fick gå. På Arbetsförmedlingen sa de att jag var tvungen att ta jobb i Tyskland och Danmark för att få stämpla. Jag har barn och kunde inte leva på det sättet.

### 5. Hur har kändisskapet påverkat dig?

– I början kändes det onaturligt. Nu är det bara roligt. Efter min skilsmässa och bråket om barnen var jag djupt nere. Därför var "Ullared" och kändisskapet en riktig push. Det blev en vändning för mig.

### 6. Vad minns du starkast från den senaste tv-säsongen?

– När jag hjälpte Morgan att måla och när jag jonglerade med hammare. Det var roliga inslag. I början när kamerorna följde oss överallt kändes det jobbigt, men de sa åt oss att bara vara oss själva.

### 7. Hur firar du jul?

– Med barnen hemma hos mig på dagen med min syster och min mor. Det är inte samma sak som när vi bodde ihop hela familjen, men det funkar bra.

PETER LEANDER

"Ullared och kändisskapet blev en riktig push", säger Ola-Conny Wallgren.





# VarumärkesBarometern

## Dela på lotter till ett värde för 30 000kr!

Genomför VarumärkesBarometern på [svarspanelen.se](http://svarspanelen.se) eller sänd in hela sidan till SveMa AB, Box 6107, 400 60 Göteborg. Märk kuvertet **FRISVAR** och skicka in senast den **28 nov 2010**. Observera att det är Dina *spontana* svar vi vill ha. Om Ni tycker att någon fråga inte berör Er eller är svår att besvara, gå vidare med nästa ruta. Alla svar behandlas konfidentiellt och inga personuppgifter lämnas ut. Du kan helt anonymt önska information från de deltagande företagen genom att markera i aktuell ruta. Alla svar behandlas konfidentiellt och inga personuppgifter lämnas ut. På [svarspanelen.se](http://svarspanelen.se) kan Ni läsa mer om vinster, regler och tillvägagångssätt. Copyright © SveMa 2010. Allt material är skyddat av copyrightlagen och får ej kopieras eller användas utan upphovsmannens skriftliga tillstånd.

Namn \_\_\_\_\_ Ålder \_\_\_\_\_

Adress \_\_\_\_\_

Postnummer \_\_\_\_\_ Ort \_\_\_\_\_

E-post \_\_\_\_\_

OBS! För att kunna skicka eventuella premier behövs Din e-postadress

Jag är

Man  Kvinna

Jag arbetar främst inom

Produktion  Arbetsledning/Lagbas

Marknad  Övrigt \_\_\_\_\_

Jag arbetar främst som

Träarbetare  Betongarbetare/Murare

VVS-montör  Övrigt \_\_\_\_\_

Påverkar Du företagets inköp?

Ja  Nej  Delvis

Vem avgör inköpen av Dina verktyg, arbetskläder, mm?

Jag själv  Lagbasen

Platschefen  Inköpsansvarig  Blandat

Vet ej

**Var med och påverka framtiden!**

**Bli medlem i vår exklusiva panel!** (ange E-postadress)

Ja, jag vill vara med  Ja, jag vill veta mer

1		2	
3		4	
5		6	
7		8	
9		10	
11		12	
13		14	
15		16	

Omdöme: 1 Kvalitet 2 Prisvärd 3 Pålitlig 4 God service 5 Dålig service 6 Vet ej

Besöker /använder: 1 Aldrig 2 Aldrig, men kan tänka mig 3 Ibland 4 Ofta 5 Alltid

	Har Du sett varumärket / produkt-namnet tidigare?		Vilken Bransch / typ av produkt / tjänst / budskap förknippar Du varumärket/ produktnamnet med?	Omdöme	Besöker / använder	Önskar info från detta företag
	Ja	Nej				
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						
16						

Denna annons är en träffsäker VarumärkesBarometer från SveMa AB

SveMa har hjälpt Svenskt näringsliv att hitta rätt sedan 1984

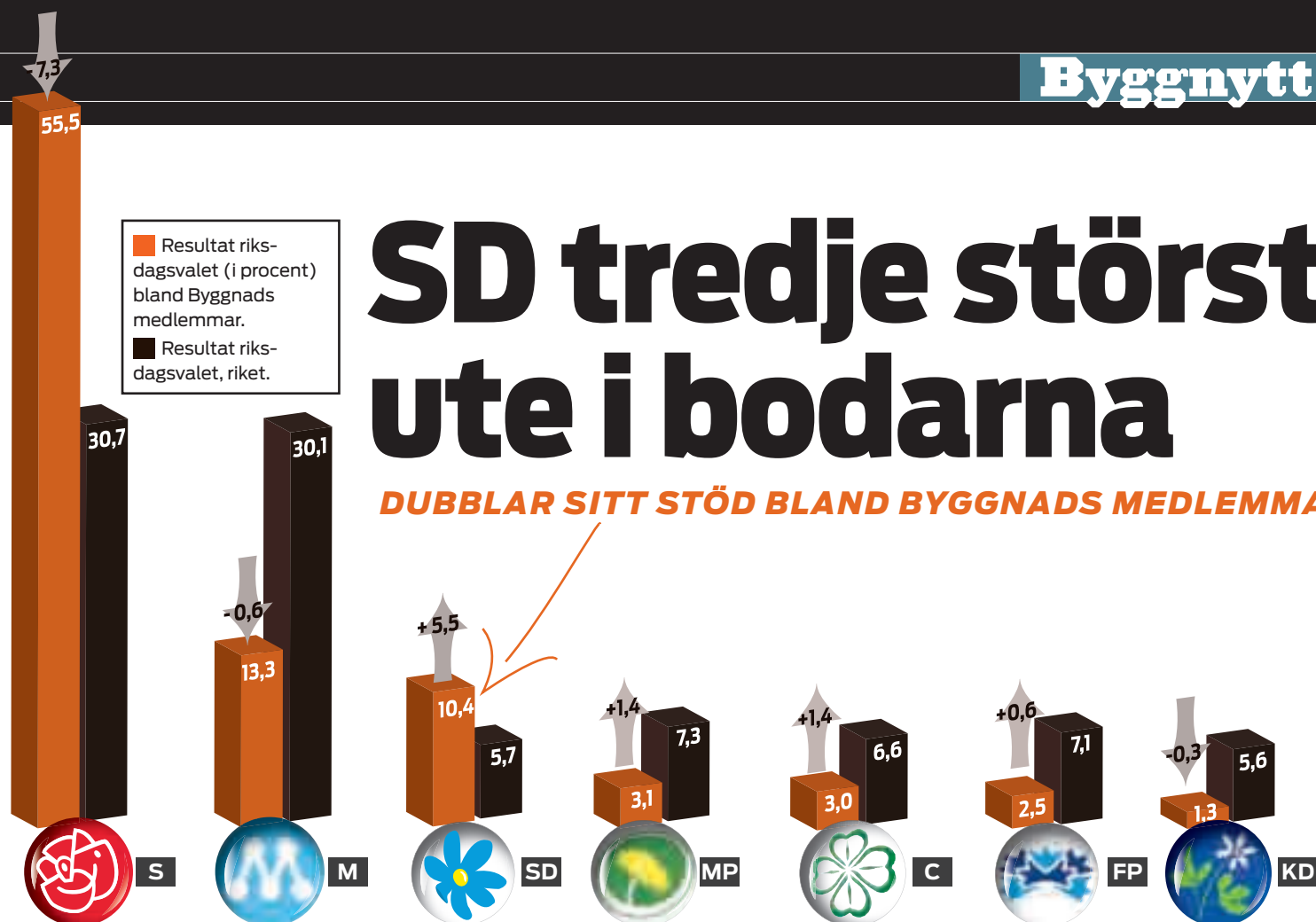
Vill Du och Ditt företag veta mer om denna barometer?

Kontakta [peter.wersen@svema.se](mailto:peter.wersen@svema.se)

SveMa Svenska Marknadsundersökningar AB  
Box 6107  
400 60 GÖTEBORG

Telefon 031 - 750 87 00  
[www.svema.se](http://www.svema.se)  
info@svema

Genomför undersökningen på  
[www.svarspanelen.se](http://www.svarspanelen.se)



# SD tredje störst ute i bodarna

**DUBBLAR SITT STÖD BLAND BYGGNADS MEDLEMMAR**

**Sverigedemokraterna får mer än dubbelt så högt stöd bland Byggnads medlemmar jämfört med förra valet. Även Centern ökar kraftigt, medan Socialdemokraterna backar. Det visar Byggnads valenkät.**

10,4 procent. Så stort är stödet för Sverigedemokraterna bland Byggnads medlemmar. Det är mer än en fördubbling av stödet jämfört med valet 2006, då stödet var 4,9 procent. Det är också nästan dubbelt så högt stöd jämfört med det faktiska valresultatet, där partiet fick 5,7 procent.

Det betyder att SD nu är tredje största parti inom Byggnads, efter Socialdemokraterna och Moderaterna.

– Det är illavarslande att stödet till SD ökar med fem procentenheter. Jag känner mig väldigt förvånad, men det är också en utmaning, säger Johan Lindholm, vice ordförande i Byggnads.

**Vad beror det på?**

– Unga som gamla är djupt oroad, man ser en arbetsmarknad där utländska företag får fördelar och där det inte är självklart att svenska kollektivavtal gäller.

**Vad ska ni göra åt det här?**

– Vår fackliga verktygslåda måste bli starkare så att alla får samma förutsättningar.

Det är fler partier som får ökat stöd hos Byggnads medlemmar. Centern nästan dubblar sitt stöd från 1,6 procent till 3,0 och Miljöpartiet går också framåt.

Backar mest gör Socialdemokraterna, från 62,8 procent till 55,5 procent. Det gör dem dock fortfarande till det överlägset största partiet inom Byggnads valmanskår.

**CRISTIAN NOROCEL** är statsvetare och gästforskare på Stockholms universitet. Han anser att SD:s uppgång bland Byggnads medlemmar inte betyder att arbetarklassen plötsligt blivit rasistisk. I stället pekar han på tre faktorer som gjort det möjligt för SD att locka till sig röster inom arbetarklassen: folkhemsnostalg, ekonomiskt och politiskt missnöje och värdekonserveratism.

– SD har exploaterat det som arbetarna har uppfattat som jobbotrygghet, försämrade ar-

betsvillkor och framtidsoro. SD:s lösning är en tillbakablickande politik. SD påstår att folkhemmet erbjöd dem trygghet, gemenskap, jämlikhet och välfärd, som har gått förlorat under de senaste regeringarna.

– Men folkhemmet som de hänvisar till var en mansdominerad värld där männen var lönearbetare och kvinnorna hemmafruar eller osynliga kontors- och vårdarbetare, förklarar Cristian Norocel.

Byggnads valenkät bygger på en undersökning bland 954 av Byggnads medlemmar. Resultatet är viktat så att det stämmer med hela medlemskåren. Undersökningen gjordes under september och oktober i år.

**PETER LEANDER  
JOHANSJÖHOLM**

## Fallolycksmål ska avgöras i hovrätten

■ Åklagare har överklagat tingsrättens domar till hovrätten som gäller två fallolyckor. I somras friade Jönköpings tingsrätt arbetsgivaren Peab efter en fallolycka som inträffade 2006. Men åklagaren anser att Peab ska betala 600 000 kronor i företagsbot, eftersom skyddet saknades. Även en dom i Ystads tingsrätt i somras, där en arbetsgivare dömdes till företagsbot, överklagas. Här anser åklagaren att boten ska höjas.

## Byggen sågas för arbetsmiljön

■ Hälften av Sveriges byggarbetsplatser struntar i arbetsmiljön. Det visar en studie från Arbetsmiljöverket, som nyligen har gjort 1 600 inspektioner inom flera yrkesområden. Av dem fick 700 anmärkningar på arbetsmiljön. Men av alla branscher visar byggbranschen sämst siffror. Av totalt 320 byggarbetsplatser hade 52 procent av byggarbetsplatserna inget eller bristande arbetsmiljöarbete.



Upprörda efter asbestskandal. Hans Tilly, Byggnads och NBTF, samt Thomas Sandgren, Elektrikerna.

## Asbestskandal på Karolinska

**Ett femtiotal elektriker har under tre års tid exponerats för asbest vid Karolinska universitetssjukhuset i Huddinge. Även flera arbetare från byggföretag, vvs- och ventilationsmontörer har blivit utsatta.**

– Andra yrkesgrupper som har varit i lokalerna har blivit lika utsatta som vi, säger Robert Andersson, skyddsombud och elektriker på Bravida.

Elektrikerna har framför allt exponerats för asbest, då de dragit kabel genom gamla brandtätningar. Det har också skett då man lyft gamla undertaksplattor, vilket lett till att det rasat ner asbest från ventilationsrör och liknande. Exponeringen har

varit långvarig. Minst 14 elektriker har varit på arbetsplatsen i tre år och merparten minst i ett och ett halvt år.

Många är nu oroad för sin hälsa eftersom asbest på sikt kan ge de allvarliga cancerformerna mesoteliom och lungcancer. Partner och barn kan ha utsatts för asbest då arbetarna rest hem i sina arbetskläder eller tagit hem och tvättat dem.

Elektrikerförbundet har nu polisanmält landstingets fastighetsbolag Locum och entreprenören Bravida för arbetsmiljöbrott. Elektrikerförbundet är mycket kritiskt till att dessa inte agerat för att hindra exponeringen. Elektrikernas arbeten vid sjukhuset har pågått sedan januari 2008.

MARGITE FRANSSON

MARGITE FRANSSON

### NÄTPRÅGAN

Vet inte, jag drar alltid utomlands på hösten: 6%

Nej, hösten är min favoritårstid: 15%

Är det tyngre att gå till jobbet på hösten?

Ja, hösten är som en enda lång koma för mig: 79%

Nästa fråga: Har kamratskapet blivit sämre på bygget?

RÖSTA PÅ [WWW.BYGGNADSARBETAREN.SE](http://WWW.BYGGNADSARBETAREN.SE)



## Bygg 9:an Öst söker en ombudsman

Arbetsuppgifterna består av arbetsmiljöarbete samt mätning- och förhandlingsverksamhet inom olika avtalsområden.

Du som söker bör ha erfarenhet från arbeten enligt ovanstående samt intresse för, och kunskap om facklig/politiska frågor. Du ska även kunna arbeta självständigt under ansvar samt kunna uttrycka dig väl i tal och skrift.

Grundkunskaper i data är en merit. Sökande ska även vara beredd att arbeta med andra arbetsuppgifter som avdelningsstyrelsen beslutar om.

Vi förutsätter att Du delar arbetarrörelsens värderingar.

Provanställning kommer att tillämpas. Tillgång till egen bil krävs i tjänsten. Lön enligt avtal. Tillträde efter överenskommelse.

Skriftlig ansökan med CV ska vara avdelningen tillhanda senast 2010-12-01 under adress:

**Bygg 9:an Öst  
Luntgatan 28  
602 19 Norrköping**

UPPLYSNINGAR OM TJÄNSTEN LÄMNAS AV:

ordförande  
Magnus Cato, 011-19 04 33  
kassör  
Urban Pehrsson, 011-19 04 25

## MAGNA SKIVMONTAGE

Många byggnadsarbetare tvingas att gå i pension i förtid på grund av förlitningsskador som är orsakade av tungt och monotont arbete, mindre än 2% arbetar till 65 år.

Nacke, axlar, armar och händer slits hårt av den skjuv/tryck/dragbelastning varje skruv orsakar för att penetrera skiva och regel. 10 000 m<sup>2</sup> väggmontage kräver 220 000/skruv, vilket är en hisnande siffra eftersom många byggen är mycket mer omfattande än så. Montören utsätts årligen för flera miljoner ensidigt upprepat kroppsslitage pga skruvning.

Magna montagesystem minimerar belastningen och reducerar nästan helt ljud och vibrationer. **Läs mer på [www.europrofil.se](http://www.europrofil.se)**



EuroProfil AB  
Box 147, 713 23 Nora

tel 0587 - 818 80  
fax 0587 - 818 89

info@europrofil.se  
www.europrofil.se

EUROPROFIL

# A-kassan blir 70 kronor billigare

**Byggnads a-kassa har beslutat att sänka arbetslöshetsavgiften med 70 kronor. Orsaken är att byggarbetslösheten minskar.**

Byggnads a-kassa beslutade den 22 oktober att skicka in en ansökan till IAF (Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen) om att sänka arbetslöshetsavgiften med 70 kronor från och med första januari 2011.

A-kasseavgiften består av två delar: en arbetslöshetsavgift och en medlemsavgift. Det är arbetslöshetsavgiften som nu sänks och den nya a-kasseavgiften blir 305 kronor.

De flesta medlemmar i Bygg-

nads a-kassa betalar sin avgift via autogiro. För dem kommer sänkningen att märkas från och med den första februari eftersom det är en månads förskjutning i inbetalningssystemet.

**ENLIGT GUNNAR** Dahlberg, enhetschef på a-kassan, har arbetslösheten sjunkit så pass mycket att ytterligare en sänkning är möjlig. Flera sänkningar har hittills gjorts under året.

– Vi sänkte avgiften redan i januari med tio kronor. Sedan sänkte vi igen i maj med 40 kronor. Om konjunkturläget fortsätter att peka uppåt kan det vara aktuellt med ytterligare sänkningar framöver.

**PETER LEANDER**






**Alla jobb kräver rätt verktyg!**  
Djuphålmärkare fäster på nästan alla ytor och material.

**Pica Ink**  
Djuphålmärkare



- permanent
- för hål > 2mm
- finns i färgerna röd, blå och svart



**Pica Dry**  
Djuphålmärkare



REFILL



- icke permanent
- för hål > 6mm
- finns i färgerna vit, gul, röd, grön, blå och grafit



Lyra Scandinavia AB, Signalgatan 2, 442 40 Kungälv • Sweden • A-FILA Company  
E-Mail: info@lyra.se • Internet: www.lyra.se

Nordea Bank AB (publ)

## Gör det möjligt med ett Medlemslån!



Förmånlig ränta utan avgifter\*, f n

# 5,25 %

\* Priser per 101029. Den effektiva räntan är 5,38% och är beräknad på 100 000 kr och 5 års kredittid.

### Ansök idag!

- [nordea.se/medlemslan](http://nordea.se/medlemslan)
- 0771- 22 44 88
- hämta låneansökan hos ditt fackliga ombud

**Låna till vad du vill** – Räntebetalningsskydd och Grupplivsförsäkring ingår utan kostnad, och skyddar dig vid arbetslöshet, sjukdom, olycksfall och dödsfall.

Gör det möjligt



nordea.se

### HALLÅ DÄR!

NICOLA CHAMBERLAIN

■ Designer på företaget Ergonomidesign, som ritat svets hjälmarna med döds-skallar riktade till kvinnor.



**Hur skiljer sig hjälmen från vanliga svets hjälmarna?**

– Rent fysiskt är hjälmen densamma som en vanlig svets hjälm. Sen har vi tillverkat olika grafiska motiv. Alla motiv är ganska hårda och tuffa. Det är döds-skallar och flammor, men mer feminina och med fler detaljer.



**Varför be-hövs det speciella hjälmarna för kvinnor?**

– Det är inte viktigare för just kvinnor. Det har länge

varit så att det bara funnits en typ av hjälm. Vi har gjort en undersökning på skolor för svetsare som visar att det både bland killar och tjejer finns ett intresse att uttrycka sin personlighet.

**Hur stort är intresset ute på byggena?**

– Hjälmen är ganska ny. Vi får se hur bra det går i Sverige. I USA är de här typerna av hjälmarna väldigt populära.

PETER LEANDER

## Missnöjet gror

Byggnads medlemskåren blir alltmer missnöjd, enligt den senaste medlemsenkäten. Rekordmånga är missnöjda med a-kassan och allt fler är missnöjda med inkomsten.

År 2006 var mindre än en av tio missnöjda med a-kassans verksamhet. Nu är en av tre missnöjda. Allt fler är också missnöjda med sin nuvarande

inkomst. Och andelen nöjda minskar också när det gäller arbetsgivare, facket och hur yrkeskunskaperna tas till vara. Även siffrorna som visar nöjdhet

när det gäller kamratskapen på den egna arbetsplatsen fortsätter nedåt.

1 037 medlemmar hade svarat på enkäten. Resultatet är viktigt, så att resultatet stämmer överens med hela medlemskåren.

NINA CHRISTENSEN

## Murare vinnare i lönetvist

■ En dom i Arbetsdomstolen innebär att fem murare får rätt till retroaktiv ersättning på sammanlagt nära 200 000 kronor. De får också allmänt skadestånd på 10 000 kronor, eftersom arbetsgivaren har brutit mot semesterlagen. De fem murarna var anställda hos Karlskoga Mur & Puts som Byggnads har hängavtal med. Murarna hamnade i tvist med sin arbetsgivare om lön och olika ersättningar.

## Konkurserna fortsätter att öka

■ Konkurserna inom byggbranschen fortsätter att öka jämfört med förra hösten. Under perioden juli till oktober ligger ökningen på 13 procent. 266 byggföretag gick i konkurs förra året och 301 i år. Antalet svenska konkurser, oavsett bransch, har däremot minskat under januari till oktober i år, med tio procent, jämfört med förra året. Det visar statistik från kreditinformationsföretaget UC.

**SNACKA MED ACKE!**

... OM ATT ANNONSERA I SVERIGES STÖRSTA BYGGTIDNING

Tel: 08-551 196 80  
E-post: acke@chrismark.se

**124 000 läsare**

**BYGGNADSARBETAREN**

Alla ska ha rätt till tak över huvudet på sin arbetsplats!

Vi har byggtält som skyddar både dina anställda och verktyg i alla väder.

**EVEXXUM™**

0140-18080 info@evexxum.se www.expotent.se

i både

PROFFSMASKINER FÖR HÅLTAGNING, RIVNING & SANERING

**VÅTT & TORRT**

**Dustcontrol®**

www.dustcontrol.se

## Lönetvist löst för ungerska arbetare

■ De flesta byggnadsarbetare har nu åkt hem till Ungern igen efter att ha nått en överenskommelse med sin arbetsgivare i Munkfors i Värmland.

Konflikten handlar om att byggnadsarbetarna har blivit lovade 12 000 kronor i månaden, men bara har fått mellan 4 000 och 5 000 kronor.

Arbetsgivarna har medgivit att arbetarna har fått för låg lön, men hävdar att det har att göra med arbetsprestationen.

I konflikten med arbetsgivaren och arbetarna har flera polisanmälningar gjorts, bland annat har arbetarna lämnat in en polisanmälan om bedrägeri.



# BYGGNADS

## Vi söker Förbundsombudsman

till Byggnads förbunds kontor/Förhandlingsenheten

Läs mer om tjänsten på vår hemsida [www.byggnads.se](http://www.byggnads.se).

Närmare upplysningar lämnas av:

Göran Tinglöv, 08-728 48 18 eller Torbjörn Johansson,  
08-728 49 63. Du kan också tala med Rolf Levin,  
facklig företrädare, 08-728 49 19.

Ansökan mailas till [marita.vester@byggnads.se](mailto:marita.vester@byggnads.se)

märkt med "Förbundsombudsman", senast **den 9 december 2010**.

Svenska Byggnadsarbetareförbundet är facket för arbetstagare anställda inom byggnadsverksamheten i Sverige. Byggnads organiserar totalt 32 yrkesgrupper varav träarbetare, betongarbetare, maskinförare, murare, plåtslagare, bergarbetare, golvläggare, anläggningsarbetare och VVS-montörer, är några av dessa. Förbundet är uppdelat i 24 avdelningar. Byggnads har cirka 112 000 medlemmar. Byggnads uppgift är att tillvarata medlemmarnas intressen på arbetsmarknaden och inom näringslivet. Förbundet ska för övrigt verka för en samhällsutveckling på grundval av politisk, social och ekonomisk demokrati.



Lösningar som  
håller i längden

Din hälsa, miljö och säkerhet står alltid högst på agendan när vi på HAKI tar fram våra ställningssystem. I mer än femtio år har vi strävat efter att skapa sunda och säkra arbetsplatser som gör att du kan känna dig trygg och må bra.

Vi minimerar vikten på komponenterna, uppfinner säkra byggmetoder, tar fram effektiva väderskydd och inför smarta fallskydd, för att bara nämna några exempel.

**Vill du veta mer om vårt HMS-arbete är du välkommen att besöka vår hemsida.**



[www.haki.se](http://www.haki.se)

Här är männen som  
riskerar livet på taken:

# SLAV

***"På min sista arbetsdag  
ramlade jag fem gånger.  
Jag for ner och fångades  
av stuprännan."***

VLAD, GÄSTARBETARE FRÅN RUMÄNIEN

***"Jag var så rädd.  
För varje steg jag  
tog tänkte jag att  
nu dör jag."***

SHAMAL DATTA, ASYLSÖKANDE FRÅN BANGLADESH



MAGNUS LILJA KARLSSON

# SKOTTARNA

Shamal Datta skottade de rikas tak för 13 kronor i timmen. Vlad arbetade utan rep på ett glashalt plåttak. Båda ingick i den rättslösa arbetstyrka som, under livsfarliga förhållanden, röjde snö under förra årets kaosvinter. Vi har kartlagt plåtföretagens allra smutsigaste verksamhet.

**TEXTER:** PETER LEANDER **FOTO:** ANDERS G WARNE, MAGNUS LIAM KARLSSON

**DEN 15 DECEMBER 2009** kom vintern till Stockholm på riktigt. Ett flera centimeter tjockt snötäcke la sig över stan – på gator, torg och på taken.

Men snön försvann aldrig, tvärtom, snötäcket växte till sig, blev tjockare och tjockare. Stockholms kollektivtrafik slogs ut, gatorna blev isbanor och på hustaken pressade den tunga snön på. Från stuprännor hängde vassa istappar som hotade att falla ner.

Färskt i minnet fanns fortfarande dödsolyckan från 2002 då en 14-årig pojke träffades av en istapp i huvudet och avled. Fastighetsägare och bostadsrättsföreningar slogs av panik. I Stockholm finns det, anslutna till intresseorganisationen Plåt & Vent Forum, 119 plåtfirmor, åt vilka det jobbar 908 plåtslagare. Men förra vintern räckte inte den samlade arbetsstyrkan till. I takt med att snötäcket växte började plåtfirmorna leta arbetskraft på minst sagt tveksamma platser.

**SÅ VILKA VAR** det egentligen som skottade taken? Vårt letande förde oss till soppkök, härbärgen och kyrkor. Det var därifrån som arbetskraften rekryterades.

Bara ett stenkast från Olof Palmes grav, inne på soppköket Ny Gemenskap träffade vi rumänen Vlad. På Frälsningsarmén kom vi i kontakt med arbetare som vant sig vid att bli lurade på lönen och som slutat tro på hederliga arbetsgivare. Onsdagskvällar tillbringade vi tillsammans med hungriga byggnadsarbetare från Polen, Lettland och Rumänien i väntan på att Citykyrkan skulle slå upp sina portar. Vi har träffat asylsökande, som för bara några kronor i timmen, tog de farliga takjobben i brist på andra alternativ.

Flera av dessa människor kunde berätta om hur de, med risk för sina liv, skottade huvudstadens tak när plåtfirmorna tog på sig fler jobb än de klarade av.

**DEN HÄR HISTORIEN BÖRJAR** på en McDonalds-restaurang på Södermalm i Stockholm. Där, vid ett av borden, har Peter sitt kontor. Peter driver en enskild firma. Till Skatteverket har han betalat in arbetsgivaravgifter och skatt, men bara för vissa av sina anställda. Peters företag har, bara på Östermalm, skottat 26 tak. Företagare, som vi har talat med, vittnar om att Peter ständigt har en arbetsstyrka på fem till åtta personer. Arbetsdagarna ligger på omkring elva timmar.

Peter är en slags "procentare". Ett yrke som var vanligt inom byggbranschen i början av förra seklet. Procentarna fungerade som privata arbetsförmedlingar mellan daglönare och arbetsgivare, som betalning tog de några procent av arbetarnas löner. En verksamhet som dog ut i och med fackförbundens framväxt. Men som nu trätt in på arbetsmarknaden igen.

Varje morgon vid femtiden delar

Peter ut dagens arbetsuppgifter: bestämmer vilka som ska skotta vilka tak och rekryterar ny arbetskraft. Efter att ha fått sina arbetsuppgifter tilldelade tränger arbetarna ihop sig i lastutrymmet på en minibuss och kör i väg, denna morgon till Östermalm: Wittstocksgatan 3. På det hårda kalla golvet i minibussen, axel mot axel med de andra arbetarna, sitter Shamal Datta, 34 år och politisk flykting från Bangladesh. Han lever illegalt i Sverige. Svartjobb växer inte på träd och snöskottning är ett av väldigt få jobb som han kan få. Bussen stannar och alla kliver ur. ▶



CAMILLA CHERRY

Ett riskfyllt jobb, även med rätt utrustning.

**BYGGNADS  
ARBETAREN  
AVSLÖJAR**





När Shamal Datta skottade taket på Wittstockgatan 3 i Stockholm levde han illegalt i Sverige. Hans lön blev 13 kronor i timmen.

**”De riskerar  
sina liv för  
företag och  
bostadsrätts-  
föreningar  
som inte bryr  
sig om vem  
som faktiskt  
står på taket.”**

KRISTIAN LÖNNSTRÖM,  
BYGGINSPEKTÖR PÅ ARBETS-  
MILJÖVERKET

► Arbetsledaren har nyckel till fastigheten som ska skottas. De öppnar porten och går in.

I entrén ligger en heltäckningsmatta som leder bort till hissen. Huset ger ett pampigt intryck. Högt i tak och marmörväggar. Kvadratmeterpriset för lägenheter i den här delen av Stockholm spänner mellan 45 000 och 75 000 kronor. Självt är Shamal lovad 90 kronor i timmen, en lön som senare kommer att krympa till knappt 13 kronor. Men där Shamal Datta arbetar går det inte att göra sin röst hörd. Där finns inga kollektivavtal eller arbetsmiljöinspektörer.

**VÄL UPPE PÅ TAKET** spänner Shamal Datta fast sig med rep och sele. Om han faller väntar en skoningslös kullerstengsgata ungefär 15 meter nedanför.

Kabinhaken som hans kollega hakar fast i taknocken är uttänjd. Shamal stirrar med fasa på gliplan i haken, som kan kosta honom livet. Men han har inget val. Det är det här jobbet eller inget alls.

Shamal virar ner sig längs det brant lutande plåttaket. Hans tunna gymnastikskor ger honom inget grepp. Ett felsteg och han faller mot marken, i bästa fall fångar repet honom med ett hugg. Av sin arbetsgivare har han, förutom repet och selen, bara fått låna en tröja. Jacka, handskar och skor är hans egna. Han saknar den obligatoriska hjälmen. För att kunna röra

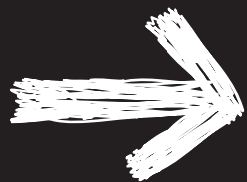
sig på ett halt tak krävs rejäla arbetskängor med dubbar. Allt annat är ren livsfara.

Vid ett vanligt snöskottningsjobb finns det regelverk som bestämmer vilken utrustning en snöskottare ska ha: säkra linor och selar, dessa ska även förvaras torrt och mörkt för att undvika slitage. Linan ska hela tiden vara så pass spänd att snöskottaren inte ens kan falla och slå sig på taket, eller ramla över kanten och bli hängande. Om så sker ska den linan omedelbart kasseras. Allt för att undvika olyckor.

Även när det sköts korrekt är taksnöskottning ett jobb som är förenat med livsfara. Men på de tak som Shamal Datta arbetar följs inte dessa regler. Där finns bara Shamal, den uttänjda kabinhaken och den hårda marken nedanför.

Trots det försöker han arbeta på så snabbt det bara går. Shamals arbetsledare är ständigt på honom. ”Du måste arbeta snabbare”, gnäller han.

**NÄR EN SEKTION AV TAKET** är färdigskottat är det dags för nästa. Då lossar Shamals kollega repet från taknocken och håller det som ett koppel, med Shamal i andra änden. På detta sätt går de sedan till nästa bit av taket, Shamal längs med kanten och hans arbetskompis uppe på taknocken. Under denna promenad är Shamal frikopplad från den lilla säkerhet han har. Både han och kollegan saknar rep. Faller Shamal dör ►



# SÅ BLIR VITA JOBB SVARTA – ETT EXEMPEL UR VERKLIGHETEN



## 1

### BESTÄLLARE: BRF RYTTAREN VI I STOCKHOLM

När taket på Wittstocksgatan 3, som ägs av Brf Ryttaren VI i Stockholm, ska skottas är det panik. Taket läcker och

är i omedelbart behov av snöröjning. Bostadsrättsföreningen kontaktar plåt-slagerifirman NP-Gruppen som man

tidigare anlitat för snöskottning.

## 2

### HUVUDENTREPRENÖR: NP-GRUPPEN

NP-Gruppen är ett etablerat företag som bildades 1965 och har ett trettio-tal plåtslagare anställda, som alla har kollektivavtal. 2009 hade NP-Gruppen en nettoomsättning på över 63 miljoner

kronor. Bortsett från två förbud rörande bristfällig säkerhetsutrustning, som Arbetsmiljöverket la efter inspektioner 2008 och 2010, är företaget fläckfritt. Men det är inte NP-Gruppen som

skottar taket på Wittstocksgatan 3. Faktum är att deras plåtslagare, förutom i nödfall, inte sysslar med snöskottning. NP-Gruppen ringer i stället in ARG Takmåleri & Service AB.

## 3

### UNDERENTREPRENÖR #1: ARG TAKMÅLERI & SERVICE AB

Till skillnad från NP-Gruppen saknar ARG Takmåleri & Service AB kollektivavtal. De har nio anställda. 2009 var deras

nettoomsättning nästan 12 miljoner kronor. Liksom NP-Gruppen tar de på sig fler jobb än vad de klarar av. Men för att ändå

kunna tillgodose sina kunder och tjäna pengar använder även ARG Takmåleri & Service AB en underentreprenör: Peter.

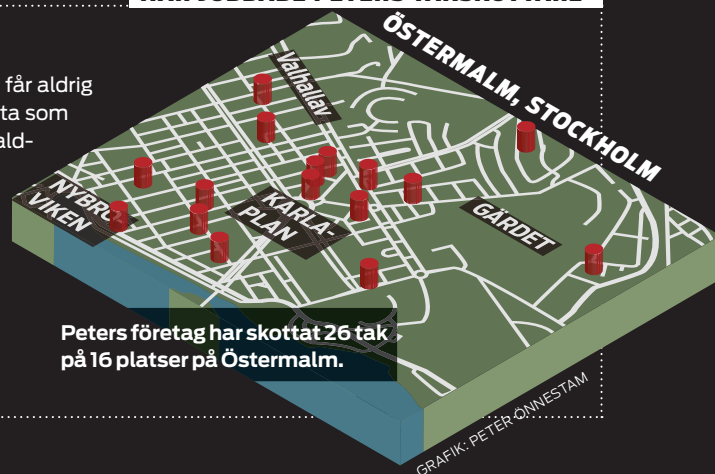
## 4

### UNDERENTREPRENÖR #2: PETER

Enligt ARG Takmåleri & Service AB har Peter en arbetsstyrka på fem till åtta personer. Peter skickar sina arbetare till Wittstocksgatan 3. Bland dem finns Shamal Datta. En 34-årig flykting som lever illegalt i Sverige och arbetar svart för Peter. Säkerheten på taket är nästan obefintlig: slitna rep, inga hjälmar, livsfarliga arbetsrutiner. Shamal Datta berättar att han känner dödsångest när han kommer upp på taket och får se den dåliga säkerhetsutrustningen.

Brf Ryttaren VI i Stockholm får aldrig reda på att det är Shamal Datta som skottat deras tak. ARG begär aldrig in några anställningslistor från Peter, vilket gör att NP-Gruppen, i toppen av underentreprenörskedjan, inte har en aning om att de har skickat upp en papperslös flykting att utföra ett livsfarligt jobb på ett av sina tak.

### HÄR JOBBADE PETERS TAKSKOTTARE



GRAFIK: PETER ÖNNESTAM

## ”Hellre oseriöst företag än oskottade tak”

NP-Gruppen beklagar att Shamal Datta riskerade livet på ett av deras tak. Samtidigt, säger vd Patrik Pettersson, att det är ointressant huruvida deras underentreprenörer har kollektivavtal eller inte.

NP-Gruppen lejer ut all snöskottning på åtta stycken underentreprenörer som tillsammans anlitar

400 snöskottare. På uppdrag av NP-Gruppen skottar de tak tillhörande 1 000 trappuppgångar.

– Missförstå mig rätt. Jag är mot all form av svartarbete och dålig arbetsmiljö. Men jag ser hellre att ett oseriöst företag slinker med än att taken inte skottas och att is riskerar att falla ner på allmänheten, säger Patrik Pettersson.

**Fastighetsägarna är skyldiga enligt lag att skotta sina tak.**

**Varför höjer ni inte priset, tar in fler egna snöskottare och får bättre koll på arbetet?**

– Det skulle bara funka i en rosa bomullsvärld. Gjorde vi så skulle det kosta miljontals kronor för fastighetsägarna.

**Om du är mot svartarbete, varför anlitar ni ARG som saknar kollektivavtal?**

– Vi kontrollerar att våra underentreprenörer sköter sina skatter och är försäkrade. Om de

har kollektivavtal eller inte är för mig ganska ointressant.

**Finns det en koppling mellan långa underentreprenörskedjor och farlig arbetsmiljö?**

– Nej. Oärliga människor finns överallt. Vi plockar bort oseriösa underentreprenörer på en gång, säger Patrik Pettersson.

Per-Olof Thorstensson, ordförande i bostadsrättsföreningen Ryttaren VI i Stockholm, vill inte kommentera skottningen.

## SÅ SÄGER LAGEN

### Arbetsgivaren ställs till svars

■ Ansvar för att taket på en fastighet skottas faller helt och hållet på Fastighetsägaren. Detta regleras i ordningslagen (1993:1617) 3 kap, 3 §, andra stycket.

■ Det är arbetsgivaren som ansvarar för att arbetet sker säkert och med den säkerhetsutrustning som krävs. Bestämmelser om utförandet av snöskottning på tak finns i föreskrifterna om byggnads och anläggningsarbete, AFS 1999:3.

■ Om det inträffar en olycka är det i första hand den skadades arbetsgivare som ställs till svars, oavsett hur lång entreprenörskedjan är.



### Kritik från skyddsombud

■ Thomas Kullberg, skyddsombud på Byggettan, är kritisk till att plåttföretag tar på sig mängder av jobb och sedan lägger ut allt på underentreprenörer.

– Vill man inte göra jobbet ska man heller inte ta den entreprenaden. Det blir bara dyrare för beställaren och firmorna som gör jobbet får mindre betalt eftersom huvudentreprenören tar ut en procentsats i vinst, säger han.

han förmodligen, i bästa fall river han inte med sig sin arbetskompis.

– Jag var så rädd. För varje steg jag tog tänkte jag att nu dör jag, berättar Shamal en höstdag flera månader senare.

Vi står inne i trapphuset på Wittstocksgatan 3 och tittar ut från ett fönster som ligger i höjd med plåttaket. Här arbetade Shamal mellan fem på morgonen och fyra på eftermiddagen. Av sin arbetsledare blev han lovad 90 kronor i timmen. Under arbetets gång tyckte Shamals chef att han var slö. Därför sänktes lönen till 50 kronor i timmen. I slutändan fick Shamal bara ut 700 kronor, vilket motsvarar en timlön på 13 kronor.

– Varje gång jag klagade på arbetssituationen sa min chef till mig att ”om du inte gillar det här, är det bara att gå hem”.

**VLAD KOMMER FRÅN RUMÄNIEN** och har bott i Sverige i flera år. Enligt Vlads arbetsgivare Pablo är rep och säkerhetssele inte nödvändigt när man skottar ett tak tre våningar upp. ”Det behövs inte”, är Pablos förklaring när Vlad anländer till ett takjobb i Stockholmsförorten Sandsborg i december 2009. Pablo har ringt in några killar som han brukar anlita.

– Det var bara att gå upp och skotta, berättar Vlad nio månader senare. Det är september 2010 och vi

sitter på gården utanför Ny Gemenskaps lokaler i centrala Stockholm. Ny Gemenskap är ett soppkök. Hit kommer hemlösa narkomaner, fattigpensionärer och gästarbetare, främst från Östeuropa, för att få gratis lunch. Runt bordet sitter även Vlads kompisar, alla hantverkare från Rumänien, som hamnat i Sverige eftersom arbetsmarknaden i hemlandet är stendöd.

– Pablo sa att det var för dyrt för honom att köpa in rep till alla som jobbade.

Nästa dag gick Vlad och köpte egna rep.

Vintern 2009/2010 gör Vlad ett flertal snöskottningsjobb åt Pablo. Han får ständigt tjata sig till lönen, som betalas ut sporadiskt: en femhundra här, en tusenlapp där. Vlad tjänar 90 kronor i timmen, svart. När vi träffar honom på Ny Gemenskap har han äntligen fått alla pengar som Pablo är skyldig honom.

Vlad träffade Pablo av en ren slump. Han hade just anlänt till Sverige och hade ingenstans att bo. Vlad vandrade planlöst omkring på Stockholms gator när han stötte ihop med sin blivande arbetsgivare, som direkt erbjöd honom olika målnings-, bygg- och rivningsjobb.

– Jag har aldrig haft en vit lön sen jag kom till Sverige. Helst av allt vill jag arbeta vitt eftersom de jobben är bättre betalda och säkrare. Pablo brydde sig aldrig om vem jag var. Han kallade mig bara för

Taksnöskottning är ett riskfyllt jobb. Därför krävs hårt spända linor, sele och hjälm. Enligt Arbetsmiljöverket slarvades det mycket med säkerheten förra vintern. (Mannen på bilden har inget med texten att göra.)

## Arbetsmiljöverket: "Fullständigt kaos"

Taksnöskottningen förra vintern var "ett fullständigt kaos", enligt Christian Lönnström, byggingsektör på Arbetsmiljöverket i Stockholm.

– Den utländska arbetskraften uppe på taken riskerade sina liv för fastighetsägare och huvudentreprenörer, säger han.



I vintras fick Arbetsmiljöverket mängder av telefonsamtal från privatpersoner som tipsade om snöskottare som arbetade på tak utan säkerhetslinor. Det ledde till att Arbetsmiljöverket stoppade ett fyrtiotal snöskottningsjobb över hela landet. I normala fall brukar den siffran vara noll. Bortsett från den hårda vintern skyller Christian Lönnström kaoset på fastighetsägarna och de större plåtfirmorna.

– Bostadsrättsföreningarna och fastighetsägarna har ingen framförhållning. De kan inte planera, trots att det är vinter varje år i det här landet.

Enligt honom berodde den dåliga säkerheten på de långa underentreprenörskedjorna. Beställaren visste inte vem som i slutändan stod på taket.

– Jag vill inte lägga all skuld på de utländska firmorna. Även om de väldigt ofta struntade i säkerhetsutrustning som sele och lina. Det handlar om svartjobbare som lever utanför systemet. Men det fattar inte bostadsrättsföreningarna, som i bästa fall har anlitat någon konsult eller välkänd plåtfirma som i sin tur anlitar en underentreprenör som anlitar ytterligare en underentreprenör.

Christian Lönnström menar att de som stod på taken var väldigt utsatta.

– Det blir dyrare om den välkända plåtfirman gör jobbet, eftersom deras anställda ställer högre krav på säkerhet. Läger de i stället ut arbetet behöver företaget högst upp i entreprenörskedjan inte ta smällen om det händer något.

Christian Lönnström fasar över den säkerhetsutrustning som användes.

– Linorna var ofta helt värdelösa. De var för slappa. En snöskottare som faller över kanten med en sån blir hängande halvvägs ner till marken. Det blir ett långt fall med ett kraftigt ryck, som kan skada en person allvarligt.

"Zigenaren". Jag tror inte ens han vet vad jag heter, säger Vlad.

Vlad lever ett kringflackande liv i Sverige. Ibland arbetar han i Norrköping åt irländska asfaltläggare, ibland på olika byggen i Stockholm. Sover gör han oftast i Observatorielunden, ovanför Stadsbiblioteket.

Till slut fick Vlad nog av att skotta snö åt Pablo.

– På min sista arbetsdag ramlade jag fem gånger. Jag for ner och fångades av stuprännan.

Vlad hade tur som inte flög över kanten.

– Jag vill inte gå tillbaka till Pablo igen. Min familj hemma i Rumänien har inte råd med att jag dör i Sverige. Det kostar 10 000 euro bara att få hem kroppen.

**PABLO OCH PETER VILL INTE** ge några längre kommentarer när Byggnadsarbetaren ringer upp, utan lägger snart på luren. Pablo nekar helt och hållet till anklagelserna om svartarbete och dålig arbetsmiljö. Han säger att hans företag bara sysslar med snöskottning på marken. Peter hävdar att Shamal Datta bara arbetade ett par timmar som provanställd. Men han medger att det inte fanns något anställningskontrakt och att Shamal Datta heller aldrig fick några arbetskläder, vilket gjorde snöskottningen livsfarlig. Peter förnekar helt och hållet att han skulle ha betalat ut svarta löner. ●

**Fotnot:**  
Vlad heter egentligen något annat.

NÄSTA SIDA  
**Skottade kyrkans tak**  
– betalt ur kollekten

### PLR vill utbilda fastighetsägare

■ Thomas Dahlberg, vd Plåtslageriernas Riksförbund, menar att det är väldigt svårt att komma åt de oseriösa snöskottningsfirmorna.

– Vi känner till problemet men vet inte hur vi ska tackla det", säger han.

Som motåtgärd planerar PLR kurser riktade till fastighetsägare, för att de ska få upp ögonen för oseriösa firmor. Man arbetar även med att ta fram nya

avtal mellan beställarna och plåttföretagen för att förtydliga hur arbetet ska gå till.

**Är det seriöst av era medlemmar att ta på sig jobb och sedan lägga ut allt på underentreprenörer?**

– Jag hoppas att de gör det seriöst. Jag känner inte till de långa underentreprenörskedjorna som du nämner.

# Skottade kyrkans – fick betalt ur kollekt

**S:ta Clara kyrka i Stockholm har betalat svarta löner till snöskottare som saknar kollektivavtal. På femtio meters höjd genomförde två lettiska arbetare ett livsfarligt snöröjningsarbete. Lönerna på 600 kronor togs ur kollekten.**

När Byggnadsarbetaren kontaktar kyrkans vaktmästare Per Svensson, som godkände arbetet, berättar han utan omsvep vad som hände.

– De här killarna kom hit en tidig morgon i vintras. Jag kan ryska och kunde prata med dem. De ville ha någonstans att ställa sin klätterutrustning. De var snöröjare, berättar han.

Senare kom de lettiska männen tillbaka. De noterade då att det ramlade ner isklumpar framför kyrkans entré och erbjöd sig att skotta bort det.

– Jag ringde till vår fastighetsskötare PB Förvaltning och sa att de behövde komma hit och skotta. Men all deras personal var upptagen.

I samråd med PB Förvaltning beslöt Per Svensson att tillåta de två lettiska arbetarna att göra jobbet. S:ta Clara kyrkas torn har en extremt brant lutning och risken att falla är därför extra hög.

– Jag tänkte att vi får ta en chansning den här gången och hoppas att det går bra, säger Per Svensson.

**EFTERSOM DET INTE FANNS** något kollektivavtal mellan S:ta Clara kyrka och Byggnads arbetade killarna utan försäkring.

Per Svensson och de lettiska arbetarna kom däremot inte överens om hur mycket de skulle få betalt innan arbetet satte i gång. Per Svensson var bara överens med PB Förvaltning om att fastighetsförvaltaren

inte skulle stå för notan. När jobbet var klart fick arbetarna betalt av en präst.

– En av våra präster tog fram en slant från kollekten. Det var närmare 600 spänn, berättar Per Svensson.

När Byggnadsarbetaren konfronterar Elisabeth Sandlund, vice ordförande i föreningen S:ta Clara kyrkas vänner, som hyr lokalen av Svenska kyrkan, säger hon att hon inte känner till händelsen och vill först kolla upp det med sina medarbetare. När hon ringt runt till de inblandade återkommer hon med en historia som vitt skiljer sig från Per Svenssons.

– De här killarna hade kontaktat kyrkan för att de var i nöd. Vi var väldigt tydliga

med att de inte skulle få betalt. Efter det utförda arbetet blev de hotfulla och ville ha pengar. Först fick de pengar till mat, men när de fortsatte att kräva mer pengar gav vi dem 600 kronor för att bli av med dem, säger hon.

**Var det ett frivilligarbete menar du?**

– Avsikten var att det skulle vara ett frivilligt arbete. Som det blev inser jag också att man kan se det som ett arbete som de fick ersättning för.

**Var utrustningen de använde anpassad för det enormt farliga arbete som de utförde?**

– Hur ska jag kunna veta det? Jag var inte där!

**Finns det en skillnad mellan att hjälpa utsatta människor och att låta utsatta människor riskera sina liv för att göra ett jobb åt er?**

– Men jag säger ju det. Det här borde inte ha skett. De här personerna kom till kyrkan som utsatta människor. De hade det jobbigt och svårt. Sen inträffar detta. Hade de bara dykt upp och sagt att de ville skotta vårt tak hade svaret blivit nej.

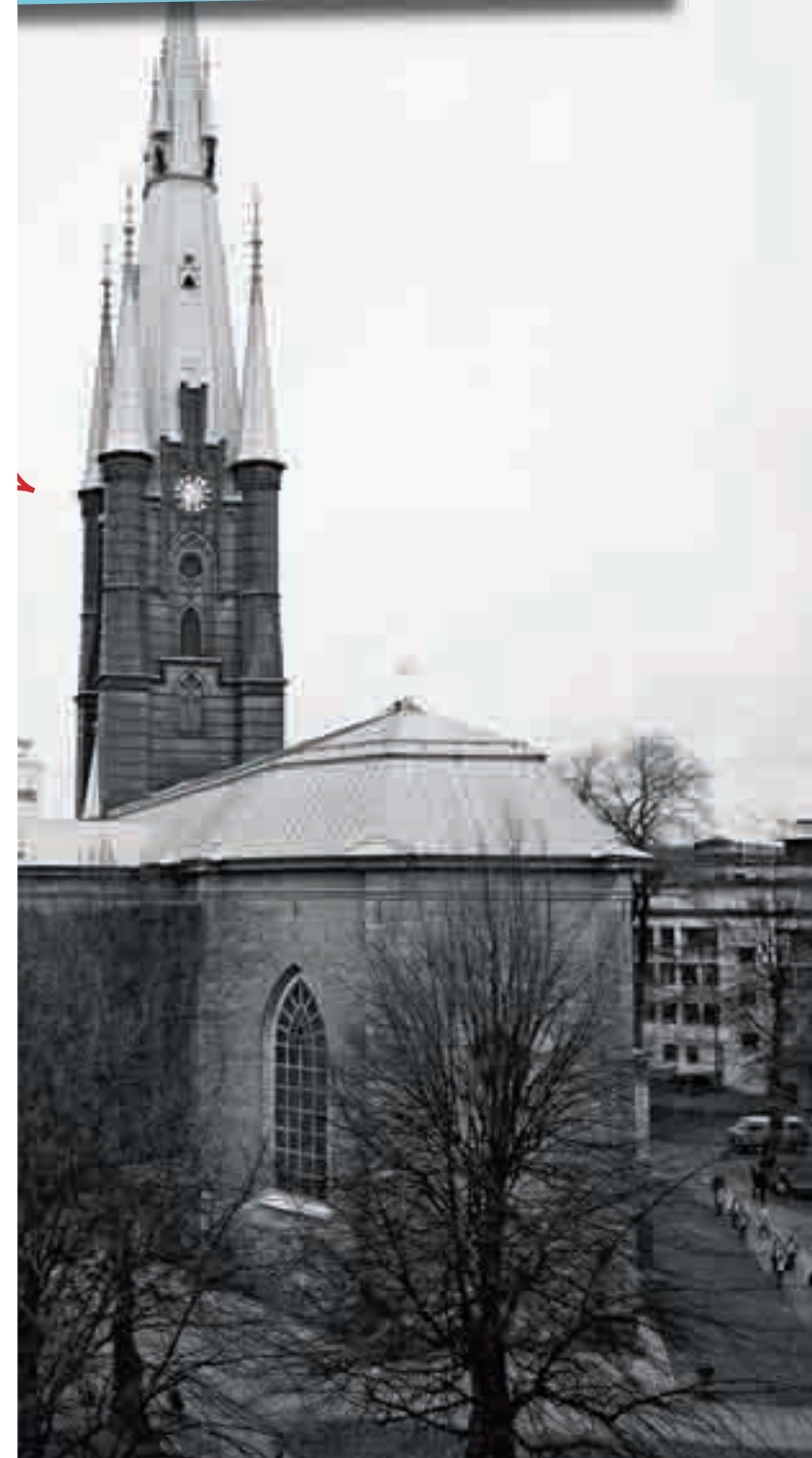
PETER LEANDER

På 50 meters höjd skottade två lettiska arbetare taket på S:ta Clara kyrka. Lönen betalades svart ur kollekten. Ingen kontrollerade säkerheten innan det livsfarliga jobbet utfördes.



# Stak lekten

ROGER TURESSON / SCANPIX



BILDA IDE

## Bara för dig och dina arbetskamrater!

Välj Folksam-LO Pension. Du får dina pengar placerade i en generationsfond som anpassas efter din ålder, samtidigt som avgiften blir lägre.

Du får ett enkelt sparande och behöver inte själv vara aktiv och sköta placeringarna.

 Folksam-LO Pension



[www.folo.nu](http://www.folo.nu) | 020-414 414

80 procent av fondväljarna valde Folksam-LO Pension. Detta när privatanställda arbetare fick välja förvaltare för sin avtalspension.

Byggnadsarbetarens redaktionssekreterare Johan Sjöholm begav sig till arbetsmarknadsdepartementet för att kräva svar av ministern Hillevi Engström.



# Här ställer vi ministern

Utfrysning och trakasserier. Det var en dystert bild av kvinnornas situation i byggbranschen som avslöjades i förra numret. Moderaten Hillevi Engström är arbetsmarknadsminister och ytterst politisk ansvarig för hur Sveriges arbetare har det på jobbet. Vi konfronterade henne med Byggnadsarbetarens reportage.

TEXT: JOHAN SJÖHOLM FOTO: ANDERS G WARNE

**Vad var din reaktion när du läste reportaget om kvinnornas situation i byggbranschen?**

– Spontant, helt oacceptabelt, men ganska väntat.

**Väntat? Kan du utveckla det?**

– Kvinnor som bryter in i mansdominerade yrken möts ju av det här oavsett bransch. Jag känner igen väldigt mycket från när jag själv kom in i ett mansdominerat yrke. (Hillevi Engström har tidigare arbetat som polis, reds.anm.)

**I reportaget nämns ett par av våra största byggföretag som spelplats för utfrysning och trakasserier. Vilket ansvar vilar på dem?**

– Arbetsgivaren är alltid ytterst ansvarig för arbetsmiljön. Det här är ett arbete som arbetsgivaren måste initiera men det måste börja på golvet.

**Vad kan du som minister göra, för att få arbetsgivarna att stoppa trakasserier?**

– Jag kan ha en dialog med företag och jag kan skicka signaler. Men jag kan inte berätta hur de ska göra på den enskilda arbetsplatsen. Det arbetet måste företagen göra själva. Facket är väldigt viktigt. Inom polisen var det så, att det var först när facket tog tag i könsfrågorna som de blev legitima. Arbetsgivarna försökte i många år, men först när det blev en gemensam fråga kom förändringen.

## LÄSARREAKTIONER PÅ REPORTAGET OM KÖNSDISKRIMINERINGEN I BYGGBRANSCHEN:

” Jag har precis börjat jobba som snickare. Jag läste ert reportage om kvinnor/tjejer i branschen och måste säga att det är beklagligt. **Detta är år 2010, inget 1800-tal. Dock har jag bara blivit positivt bemött hittills.** Jag tror absolut att det där med mentor skulle kunna vara en mycket bra grej.” **ANNA STEEN**

” Läste delen om kvinnor i byggbranschen och blev förfärad. **Jag är själv en tjej på 25 år och arbetar som anläggare. Jag trivs som handen i handsken.** Tycker så otroligt synd om dessa tjejer. Mina gubbar ser mig som en i gänget. Vi byter om tillsammans, äter lunch tillsammans, jag sätter inte alltid på kaffebryggaren, om någonsin, vi åker på kryssningar tillsammans. Tycker i alla fall att det är jättebra att ni skriver om detta. **PERNILLA**

” **Är så sjukt trött på att ständigt läsa om dessa kvinnor som blir trakasserade och mobbade på bygget. De får inget gehör när de försöker göra något åt saken och får inte heller några jobb.** Gnäll, gnäll, gnäll. Nu tänker väl ni att jag är en bitter gammal gubbe, men nej. Jag är kvinna och är 24 år, har jobbat som snickare i 5,5 år nu och stortrivs. Tycker synd om alla tjejer som börjat gymnasiet och läser artikeln, snacka om att ge dem en dålig start.

**EMMA ERIKSDOTTER**

# till svars

### Men kan du inte ta storföretagen i örat?

– Det finns ju lagstiftning som är sanktionerad och ytterst en myndighet, Arbetsmiljöverket, som utövar tillsyn över arbetsmiljön.

### Kvinnorna i reportaget vittnar också om att de känner sig förbigångna vid anställningar, till förmån för män. Vad kan du som minister göra för att företagen ska behandla alla lika?

– Det är ute på arbetsplatserna som man måste jobba på ett systematiskt sätt. Arbetsgivare, fackliga och skyddsombud måste jobba strategiskt. Vi har en lagstiftning som är väldigt tuff mot kränkande särbehandling. Det är inte lagstiftningen det är fel på. Det är fel på sättet som en majoritet hanterar en minoritet.

### Kvinnliga byggelever på gymnasiet blir allt vanligare. Hur ser du till att skolan tar ansvar för att motverka att de särbehandlas negativt?

– Grunden är att varje individ får välja vad den själv ska utbilda sig till. Jag anser därför att varje pedagog ska ha utbildning i genusvetenskap. Det är en del av Moderaternas jämställdhetsplan. ●

# MORAKNIV®

# WY! Craftline HighQ

Stämkniv. Blad av kolstål.

Montörskniv. Blad av kolstål.

Allroundkniv. Blad av kolstål.

Allroundkniv. Blad av rostfritt stål.



Fler specialknivar ur Craftline-serien finns på [www.moraofsweden.se](http://www.moraofsweden.se).



MORAKNIV® är ett registrerat varumärke och har använts för knivar från Mora of Sweden, tidigare KJ Eriksson och Frosts Knivfabrik, sedan 1891. Köp originalet.



Byggnadsarbetaren har fått många reaktioner efter artiklarna om att vissa kranförare, mot sin vilja, tvingas att gå på marken med radiostyrning. **TEXT: MARGITE FRANSSON**



Nr 10, 2010.

# Kranförarna säger ifrån

” Det är många kranar som är högre än 25 meter där man inte sätter upp hiss. **Det är helt jävla vansinnigt att folk ska klättra och mycket beror på att kranföretagen vill tjäna pengar.** Varje kran ska också självklart ha hytt. Har du hytt har du alternativet att välja hur du ska köra. De pratar säkerhet på många byggen. Men det får man ta med en nypa salt. Det är pengarna som styr. Varför reagerar inte skyddsombud och hjälper kranförarna att få hiss och hytter? För många håller käften.”

**ERFAREN KRANFÖRARE**

” Säkerheten är absolut viktigast och då måste man sitta i hytten, som jag ser det. Det är bland annat för att kunna ha koll på grejerna, vajrar, linskivor och annat och ha en överblick över bygget. **Från kranen hör du om något är fel och man känner kranens rörelser.** Personligen kör jag alltid från hytten, men det gäller att stå på sig. Många vågar nog inte säga ifrån. Vi har också ett motstånd i de egna leden. Många lagbasar vill att vi ska gå på backen och hjälpa till och koppla samtidigt.”

**BO WESTIN, ÖRNSKÖLDSEVIK,  
FICK KRANKORT 1979**

” Vi kranförare måste avgöra om vi ska sitta i hytt eller gå med låda. Viktigast är säkerheten och vi står för den. Jag har många gånger kommit till jobb där det står en kran utan hytt. Ofta gäller det småkranar. **Går man med radiostyrning måste man kuta runt som en jäkla gasell över hela bygget för att se.** Man riskerar att snubbla på armeringsmattor och annat. De försöker använda oss som städare och alltiallo, men ringer inte efter rörmokare när de ska koppla ström.”

**KRANFÖRARE I SKÅNE**

” Med låda på magen går utvecklingen tillbaka säkerhetsmässigt. **När du kör med radiostyrning kan du snubbla och ofrivilligt komma åt spakarna eller tappa lådan så att kranen sticker iväg.** Du har fokus på andra saker. Det är fler moment och fler risker och det ökar risken för tillbud. Jag vill sitta i hytten och köra för då anser jag att jag gör den säkraste körningen. Jag ser lasten ordentligt, får en annan överblick och känsla.”

**HENNING JENSEN,  
KRANFÖRARE, SEDAN 2003**

## En förändring kräver mycket av alla inblandade – inte bara av din medlem

Och allt handlar om människor! Arbetslivsresurs har mångårig erfarenhet av att stödja människor i omställning och med arbetslivsinriktad rehabilitering. Vi uppnår resultat! 8 av 10 får nytt jobb. Våra medarbetare är certifierade coacher och finns på 40 orter i landet. Så vi finns alltid nära till hands! Våra jobbcoacher når du via Arbetsförmedlingen.

Läs mer på [www.arbetslivsresurs.se](http://www.arbetslivsresurs.se)



**arbetslivs  
resurs**

Genom att utveckla människor  
utvecklar vi organisationer



## VI TYCKER ATT DU SKALL HA RIKTIGT BRA KLÄDER - ÄVEN PÅ JOBBET

Därför har vi tillsammans med Gore utvecklat en kollektion arbetskläder i GORE-TEX®. Långa arbetsdagar i regn, rusk och isande vindar. Visst finns det anledning att lägga lite extra på dina arbetskläder. En jacka i GORE-TEX® kan ersätta flera av dina olika regn och vinterplagg. Att investera i en funktionell året-runt-jacka kan på så vis innebära en kostnadsbesparing.

Vår nya kollektion i GORE-TEX® hittar du hos någon av våra återförsäljare eller på [www.blaklader.com](http://www.blaklader.com)

**BLÅKLÄDER**  
WORKWEAR

Fr v: Cenneth Niklasson, reporter, Margite Fransson, reporter, Jenny Berggren, reporter, Kenneth Petterson, chefredaktör, Nina Christensen, webbansvarig, Johan Sjöholm, redaktionssekreterare, Peter Leander, reporter (vik), Peter Önnestam, layoutansvarig, Katarina Connheim, reporter.



**BYGGNADS**  
arbetaren

# SVENSKA MÄS

**G**rattis! Du är en av cirka 116 000 personer som brukar läsa Årets tidskrift: Byggnadsarbetaren. Varje år delas utmärkelsen Årets tidskrift ut av branschorganisationen Sveriges Tidskrifter. Utmärkelsen är den tyngsta man kan vinna som svenskt magasin.

Är du även medlem i Byggnads är det bara att gratulera: Då är du inte bara läsare av,

utan även ägare till Sveriges bästa tidskrift. Hoppas att du är lika stolt som vi. Du har definitivt en stor del i framgången. Utan våra fantastiska läsare i bodar, vid köksbord och på kontor runtom i landet hade vi inte varit någonting över huvud taget.

Men vi tänker inte sitta nöjda med armarna i kors bara för det här. **Precis som före utmärkelsen tänker vi jobba hårt varje**



- Varje år håller Sveriges Tidsskrifter sin egen "Oscarsgala": Tidsskriftsgalan. I år hölls den på Circus i Stockholm.
- Vinnare i klassen "Årets facktidsskrift med över 50 000 ex i upplaga", blev Byggnadsarbetaren.
- Så här löd juryns motivering: *"En tidsskrift med tummen i ögat på skumma företag och med målgruppen i fokus. Här hålls yrkesstoltheten högt. En satsning på presentation och bildjournalistik lyfter de genomarbetade texterna."*

## Starka så in i Norden.

**BIG-GRUPPEN** är nordens ledande fristående bygg- och industriedja och är leverantör av verktyg, maskiner, skydd och förnödenheter till proffsmarknaden.

Vi finns representerade från Finnmark i norra Norge till Skåne i södra Sverige.

Vår styrka är lokalt engagemang och hög kompetens i kombination med BIG-gruppens stordriftfördelar med starka leverantörsavtal, koncept, IT-lösningar, logistik och import.

Vi erbjuder såväl lokala företag som riks- och nordiska kunder branschens största urval av kvalitetsprodukter och olika tjänster.



Think BIG. Hos oss hittar du Paslodes innovativa lösningar för träinfästning.



#### Sverige

**Eskilstuna** IP Industripartner **Gislaved** Emil P **Gävle** Uppsala Maskin & Verktyg **Göteborg/Hisings Backa** Prevox **Göteborg/Sisjön** Prevox **Götene** Movab **Halmstad** IMAB **Helsingborg** IMAB **Kalmar** Lundgrens Järn **Karlshamn** Hjelmbergs Järn **Ljungby** Sohlbergs **Malmö** Prevox **Skene** Skene Järn **Skövde** Bygg & Industripartner **Skaraborg** AB **Stockholm/Bromma** Flinks Järn **Stockholm/Globen** Flinks Järn **Stockholm/Hornsberg** Flinks Järn **Stockholm/Solna** Lundqvist Maskin & Verktyg **Stockholm/Sätra** Flinks Järn **Stockholm/Vällingby** Toolcom **Uppsala** Uppsala Maskin & Verktyg **Vimmerby** Albins **Växjö** Stål & Verktyg **Örebro** Skydd & Verktyg i Örebro

#### Norge

Albert E Olsen - Tromsø Maskinforretning - Quale - Tingstad - Industriserteret - Kyvik Industrivarehuset

[www.big-gruppen.com](http://www.big-gruppen.com)

# STÄRKE i magasinet!

dag för att tidningen ska bli ännu tuffare, ännu ärligare, ännu mer underhållande och ännu bättre på att skildra vardagen för alla byggnadsarbetare.

Hoppas att du vill fortsätta vara med oss i det arbetet. Och du: Glöm inte att du kan tipsa tidningen om något vi bör skriva om. Alla redaktionens telefonnummer och adresser finns på sidan 3.

Statligt stöd skapade 300 000 gröna byggjobb i Tyskland förra året. I Sverige är det statliga stödet lika med noll. Byggnadsarbetarens reporter Jenny Berggren åkte till Berlin för att kolla in det tyska klimatsmarta byggandet.

**TEXTER:** JENNY BERGGREN **FOTO:** BRITTA PEDERSEN

# Kan tyskarna visa oss vägen?

**HÖGHUSKOMPLEX BLIR ENERGISNÅLA EFTER STATLIG SATSNING**

**REGNET STRILAR UTANFÖR** bygghissen i nordvästra Berlin.

– Ingen fara, flinar byggleddaren med det passande namnet Stefan Baumann (Byggman), när höjden över marken ökar på väg mot artonde våningen.

Höghusområdet Märkisches Viertel i Berlin liknar de svenska miljonprogrammen där slitna hus slukar energi. Upprustningar är angelägna, särskilt som världens energiförbrukning måste sjunka för att tackla klimathotet. Medan detta fortfarande är något man mest talar om i Sverige startade det gigantiska renoveringsprojektet av 13 000 lägenheter i Märkisches Viertel 2007. Energiförbrukningen här ska minst halveras.

Ägarna, det allmännyttiga bostadsbolaget Gesobau, har prisats för att socialt engagemang och miljötänk genomsyrar arbetet. Men det är inget som byggnadsarbetaren Senel Mehmet känner till där han står och fäster sexton centimeter tilläggsisolering utanpå de gamla betongväggarna.

**DIETMAR MAUER SÄTTER** in en ny fönsterruta och säger att för honom är detta jobb detsamma som alla andra. Men faktum är att just ny isolering, nya rutor och ett moderniserat uppvärmningssystem är de viktigaste insatserna för att sänka energiförbrukningen.

Renoveringar var nödvändiga bland annat för att rusta upp badrummen. Men insatserna för att också

## MILJARDSATSNING

### Så renoveras området

- 13 000 lägenheter renoveras mellan 2007 och 2015.
- Den totala kostnaden beräknas bli 480 miljoner euro (ca 4,5 miljarder kronor).
- I snitt ska energiförbrukningen för värme och varmvatten minska från 174 till mellan 70 och 80 kWh per kvadratmeter och år.
- Koldioxidutsläppen i området beräknas minska från 40 000 till 17 000 ton per år.
- Hyreshöjningarna, till följd av renoveringarna, hålls nere av att uppvärmningskostnaderna samtidigt sjunker drastiskt.

minska energiåtgången får statligt stöd från ett program som funnits under hela 2000-talet. De flesta husen ska hamna på samma energiförbrukning för värme och varmvatten som är tillåten i nya tyska bostäder. Tidigare har de dragit dubbelt så mycket.

Just i den huskropp där Senel Mehmet sätter isolering ska minskningen bli ännu kraftigare. Det är möjligt bland annat tack vare en plan fasad där tilläggsisolering fungerar effektivt, men även genom att värmeväxlare ska låta den varma inomhusluften hetta upp varmvatten.

**VAR FÖR SIG ÄR DET** inte några högteknologiska spjutspetslösningar som används för att sänka energianvändningen. Det är den sammantagna effekten som är slående.

– Det är normalt att man gör det på byggen numera, säger målaren Cakmak Nedim exempelvis om tilläggsisoleringen.

Liksom övriga arbetare saknar han arbetskläder. I fläckig luvtröja står han bredvid bostadsbolagets presstaleskvinna Kirsten Huthmann, som äntrat bygghissen i höga klackar och stilig kappa. Hon förklarar avsaknaden av ny teknik med att Gesobau vill hitta ekonomiskt hållbara lösningar som kan upprepas även utan statligt stöd. ♦



Målaren Cakmak Nedim är själv nyinflyttad i Märkisches Viertel och tycker det är bra att området rustas upp. Han har inte funderat så mycket över klimatfrågan, men säger att han tidigare varit med om att sätta betydligt tjockare tilläggsisolering än här.

NÄSTA SIDA  
**Så blev  
Tyskland  
klimat-  
smart**

JÄTTEPROGRAMMET

1,4 miljoner bostäder på fyra år

Via banken KfW har den tyska staten gett stöd till energieffektiviseringar i detta program sedan 2001. Programmet formades om 2006 och sedan dess har det lett till följande:

■ 1 400 000 bostäder byggdes och renoverades med stöd mellan 2006 och 2009.

■ Runt 200 000 jobb skapades eller säkrades i de stöttade projekten varje år 2006–2008, 2009 steg siffran till nästan 300 000.

■ 3 600 000 ton koldioxidutsläpp sparades tack vare energibesparingarna mellan 2006 och 2009.

■ Cirka 56,3 miljarder kronor gav staten i stöd till programmet mellan 2006 och 2009. För 2009–2011 har det kommit till extra pengar till följd av ett stimulanspaket som ska lindra finanskrisens verkningar.

Så här ser programmen i korthet ut:

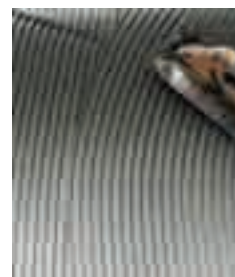
■ **Renoveringar.**

Merparten av stödet går till renoveringar. Privatpersoner kan få rena bidrag. Privatpersoner och företag kan få förmånliga lån med viss skuldavskrivning. Ju mer energi som sparas, desto mer stöd får man.

■ **Nybyggen.**

Till nybyggen kan man få förmånliga lån med viss skuldavskrivning. Ju mer energi man sparar, desto mer stöd får man.

KÄLLA: KfW, DGB



# Så blev Tyskland kl i

Att ställa om till en mer miljövänlig ekonomi har gått hand i hand med att skapa nya byggjobb i Tyskland. Nu kämpar fackliga företrädare för att rädda kvar det nuvarande statliga stödet till energieffektivt byggande.

**WERNER SCHNEIDER FRÅN** den fackliga paraplyorganisationen DGB säger att vi borde fotografera honom och kollegan Martin Mathes från byggfacket IG Bau utanför den tyska maktens boningar några kvarter bort, och sätta rubriken "Ge oss pengarna". Det märks att han är mitt i lobbyarbetet för fortsatt stöd till energibesparande åtgärder i byggbranschen.

Det stödprogram som man vill ha kvar går tillbaka till 2001. Werner Schneider beskriver det helt som facket förtjänst. När staten i slutet av 90-talet bjöd in fack och näringsliv till diskussioner om hur jobb kunde skapas lyckades facket få gehör för att lägga miljötänk ovanpå de mer traditionella idéerna.

– För att skapa "gröna jobb", som man skulle säga i dag, säger Werner Schneider.

Miljöorganisationer bjöds in till samtal och till sist enades man bland annat om statligt stöd till renoveringar som minskar husens energiförbrukning. Programmet har växt. Förra året stöttades energi-

smarta renoveringar och nybyggen av över 600 000 bostäder med förmånliga lån eller bidrag. Men nu är framtiden oklar. Werner Schneider säger att man kämpar för fortsatt stöd i "varje hörn". Varför är det då så viktigt för fackföreningsrörelsen?

– Det var ett framgångsrikt program. Man stoppade in pengar från regeringen och vad kom ut? Jo, 300 000 jobb, säger Werner Schneider.

Att programmet har säkrat jobb, främst byggjobb vid renoveringar, lyfts alltså fram som det främsta argumentet för en fortsättning. Men i botten finns också att världens energiförbrukning måste minska för att dra ner på de förödande koldioxidutsläppen.

Miljöskälen räcker dock inte i sig, Werner Schneider menar att nya jobb också krävs för att facket ska driva en sådan här fråga. En viktig poäng med det program man nu försöker rädda är just att visa att omställningen till en mer miljövänlig ekonomi skapar arbeten, inte tar bort dem.



"Det är bra för framtiden och det blir mer bekvämt för dem som bor här" säger Samir. Han sågar i tilläggsisolering till ett av de hus vars energieffektivisering stöts av förmånliga lån från staten.

# Limatsmart

– Jag tycker det är fackets uppgift att visa sådana exempel, säger Martin Mathes.

**TYSKLAND LIGGER GENERELLT** långt fram när det gäller miljötänk på byggsidan. Passivhusen, som inte behöver extern uppvärmning, kommer härifrån och sol- och vindkraften är utbyggd. En förklaring kan vara att beroendet av kärnkraft, kol och importerad energi skapat medvetenhet om att energiförbrukningen måste minska. Men framför allt lyfter Martin Mathes och Werner Schneider fram att tuff konkurrens från låglöneländer fått tyskarna att börja inse att man måste konkurrera med kvalitet. Werner Schneider tycker att konkurrensen måste göra möjligheten att bygga energisnålt till en viktig fråga även för det svenska facket.

– Vill ni vänta tills tyska företag levererar färdiga energieffektiva hus, eller ska ni bygga dem själva?

Men varför krävs statligt stöd? Borde inte stärkt konkurrenskraft och minskade uppvärmningskostnader få byggföretag och fastighetsägare att betala? Nej, Martin Mathes och Werner Schneider menar att statligt stöd behövs för att hyresgästerna ska slippa ta kostnaden.

– Våra medlemmar betalar redan mellan 30 och 40 procent av lönen i hyra. Vi kan inte acceptera att de ska betala mer, säger Werner Schneider. ♦

NÄSTA SIDA  
**Sverige långt efter Tyskland**

## Arbetskläderna man syns i

**WORKSAFE**

Nu etablerar vi oss i Göteborg!

Tel 0200 811 000  
www.procurator.se

**procurator**



**HALLÅ DÄR!**

**STEFAN ATTEFALL**

Civil- och bostadsminister (kd).



*Sveriges mål är att kraftigt sänka energiförbrukning i bostäder och lokaler. Vad gör du och regeringen för att få fart på renoveringar av de gamla hus som är de största energibövarna?*

– Alla renoveringar innebär att det blir bättre energihushållning, eftersom vi har ganska höga skatter på energi. Det handlar om att se till att de ekonomiska styrmedlen är så generella och bra att de leder till önskat beteende.

– Staten främjar också energieffektiviseringar bland annat genom teknikupphandlingar. Och kraven på byggnaders energianvändning ska skärpas.

*Tyska staten har satsat omkring 56 miljarder kronor på riktade statliga stöd till energieffektiva byggen de senaste fyra åren. Varför finns inget svenskt statligt stöd?*

– Vi har mycket högre energiskatter i Sverige vilket gör att vi har kraftfulla generella ekonomiska styrmedel. Det slår igenom inte minst när man bygger eller renoverar.

– De myndigheter som har tittat på detta har sagt att bidrag inte är lösningen. Och tittar du på de stora renoveringsbehoven i exempelvis miljonprogramsområdena i Stockholm så är brist på pengar inte problemet. De kommunala bostadsbolagen har gott om pengar.

**JENNY BERGGREN**



Stefan Baumann är bygglédare inom det gigantiska renoveringsprojektet i området Märkisches Viertel i Berlin.

# Sverige långt efter

Sverige saknar tydliga regler för hur mycket energi renoverade hus får dra. Men nu diskuteras skärpningar. Statligt ekonomiskt stöd till renoveringarna, som i Tyskland, är däremot inte aktuellt.

**SVERIGES MÅL ÄR ATT MINSKA** energiförbrukningen i bostäder och lokaler med 20 procent till 2020 och med hälften till 2050.

– Vi kan bara nå målen under förutsättning att vi verkligen renoverar de gamla husen energieffektivt, säger Anna Jarnehammar, enhetschef på miljöforskningsinstitutet IVL.

Det handlar framför allt om runt 650 000 bostäder från miljonprogrammets dagar. Renoveringsprojekt har dragit i gång. Mest uppmärksammat hittills är kommunala Alingsåsshems arbete med att rusta mil-

jonprogramshus till mycket låg energiförbrukning. Men jämfört med behovet är detta bara en början. Och Anna Jarnehammar ser en risk för att man på andra håll rustar slitna hus utan att sänka energiförbrukningen ordentligt. Hon säger att vi i Sverige ligger långt efter andra länder, bland annat Tyskland, när det gäller tydliga regler för hur mycket energirenovrade hus får dra. Arbete med att skriva om reglerna pågår.

Energimyndigheten, Boverket och Naturvårdsverket driver informationskampanjen ”Renovera



# Tyskland

energismart” för att driva på utvecklingen. Just kunskapshöjande åtgärder lyftes fram som det viktigaste när Energimyndigheten i höst, på regeringens uppdrag, gav förslag på hur energibesparingar ska stimuleras. Myndigheten vill också se en utredning om kreditgarantier, att staten tar över risken när banker lånar ut till energieffektiviseringar. Några direkta ekonomiska stöd föreslås inte. Därmed avfärdas bland annat de rödgrönas idé om att förse rotavdraget med en klimatbonus samt göra det tillgängligt för den som sänker energiförbrukningen i flerbostadshus med minst 30 procent.

Det finns mycket kvar att göra även i nyproduktionen. Enligt Sveriges Byggindustrier är mindre än en procent av nybyggnationen lågenergihus. Men eftersom de nybyggda husen utgör en väldigt liten del av alla byggnader är renoveringar mest avgörande för att sänka den nuvarande totala energiförbrukningen i byggnader och lokaler. ♦



## Välkommen in i värmen

En vacker dag är den här igen, den där isbitande, gråkalla och slaskruggiga vinterperioden. Då är du varmt välkommen in i värmen hos ett par Arbesko. Förutom värmen får du ovanligt mycket komfort och smarta funktioner. Sånt som gör att du orkar hela dagen på jobbet och dessutom har energi över till resten av livet.

**ANTIFRYSGARANTI!\***

### ARBESKO 692

Thermolite®-isolering med textiltfoder. Utanpåliggande slitskydd på tån.  
Skyddsklass: EN ISO 20345, S3, CI, SRA.  
Storlekar: 35–48.

### ARBESKO 695

Värmande ullfoder.  
Skyddsklass: EN ISO 20345, S3, CI, SRA.  
Storlekar: 35–48.

Varma och sköna skyddskängor med dragkedja på insidan av skaftet, vattentätt membran i fotdelen, ovan del av impregnerat Super8-skinn, aluminium-tåhätta och mjukt spiktrampskydd.

### \*) PENGARNA TILLBAKA OM DU FRYSER OM FÖTTERNA

Köp Arbeskos vintermodeller 562, 692 eller 695 senast den 31/12 2010, så har du 30 dagars returrätt från inköpsdatum om du skulle frysa om fötterna. En förutsättning är att modellerna används tillsammans med en isolerande funktionsstrumpa, t ex Arbesko modell 10129 och att de används i normalt, nordiskt vinterklimat. Stövlarna ska returneras till Arbesko AB, Box 1642, 701 16 Örebro – tillsammans med kvitto eller fakturakopia som styrker inköpsdatum – samt ifylld reklamationsedel som tillhandahålls av Arbeskos kundservice, tfn 019-30 66 00. Återbetalning sker till det företag som stått för köpet.

Finns hos återförsäljare över hela landet. Utvecklas och tillverkas i Sverige. Tfn: 019-30 66 00. [www.arbesko.se](http://www.arbesko.se)

Arbesko sponsrar det svenska yrkeslandslaget.



# UTREDNING NEDLAGD

## BROTTSUTREDNINGAR EFTER BYGGOLYCKOR LAS NER I 12 FALL AV 14

Femton byggnadsarbetare dog på jobbet under 2008, det mest olycksdrabbade året under hela 2000-talet. Bara två av dessa olyckor ledde till åtal. I flera av utredningarna finns slarv och oklarheter, vittne som aldrig hördes och brister i bevismaterialet. Det visar Byggnadsarbetarens granskning.

TEXTER: MARGITE FRANSSON

**VARJE PERSON SOM DÖR** på en arbetsplats är en tragedi som drabbar familj, arbetskamrater och vänner. Men att människan dött innebär också att det saknas ett vittne och en människa som kan tala för sin sak och hävda sin rätt. Detta ställer extra höga krav i alla led på den brottsutredning och den rättsliga prövning som sedan görs.

Byggnadsarbetarens granskning visar att få olyckor leder till åtal. Av 14 olyckor med 15 dödsfall i byggbranschen under 2008 har åtal väckts i två fall. Det ena efter olyckan i Kista där en person omkom och två skadades. Det andra efter olyckan vid formrasen över Älandsfjärden, där två byggnadsarbetare dog och två skadades allvarligt. Vi har följt de dödsolyckor som inte ledde till åtal, för att se vad som hänt. Trots att det är allvarliga olyckor finns frågetecken i flera fall, oavsett om detta sedan påverkat slutresultatet eller inte. Det rör sig om foton som inte togs omedelbart efter olyckan, felaktig kodning med mera.

BYGGNADS  
ARBETAREN  
GRANSKAR

### Bevisfotografering dröjde

Det viktigaste vid en brottsutredning är att snabbt säkra bevis. Erfarna brottsutredare vittnar om att det snabbt måste göras genom bland annat fotografier. Men när ställningsbyggaren och egenföretagaren Peter Vallin omkom på Hässelby värmeverk i Stockholm den 28 januari dokumenterades inte arbetsplatsen med kamera förrän flera timmar senare. "Patrullen har inte tagit några bilder då kamera inte fanns att tillgå", skriver polisen i anmälan. Vid olyckan var det också osäkert om skyddsutrustning använts eller inte. Vittnesmålen gick isär. Fallskyddsutrustning hade flyttats och utryckningspoliserna var tvungna att ringa för att få den tillbaka. Sedan var det osäkert om den fallskyddssele som fotograferades av den tekniske utredaren, var den som i så fall använts. Åklagaren la sedan ner förundersökningen, eftersom ingen utomstående kunde bevisas ha gjort något straffbart. ▀

### HÄR ÄR ALLA BROTT- UTREDNINGAR EFTER DÖDS- OLYCKORNA 2008:

**Namn:** Ställningsbyggare Peter Vallin, 50 år, egenföretagare.

**Händelse:** Omkom efter ett fall på fyra meter i Hässelby värmeverk den 28 januari. Han arbetade med att montera ner en ställning.

**Rättslig prövning:** Förundersökning nedlagd med motivering att brott inte kunde styrkas. Att ingen straffbar oaktsamhet har kunnat bevisas från någon utomstående.

**Övrigt:** Ingen fotodokumentation av polispatrull. Oklart om skyddsutrustning.

**Namn:** Byggnadsarbetare Juha Kuokka, 45 år, egenföretagare.

**Händelse:** Avled efter att ha fått ström genom kroppen vid en olycka den 27 februari, då han skulle montera en spisfläkt. En skruv gick genom en strömförande ledning.

**Rättslig prövning:** Förundersökning nedlagd. Brott kunde ej styrkas. Det gick inte att bevisa att någon begått något brott.

POLIS

POLIS



Rasolyckan i Kista var en av de två olyckor som gick till åtal under 2008. Montören Arbnor Dacic omkom när stål balkar vek sig och cirka 200 ton prefabelement rasade.

**Namn:** Byggnadsmed Seppo Mannila, 54 år.

**Händelse:** Omkom på en byggarbetsplats i Spånga den 8 februari. Vid monteringsarbeten och justering av en balk föll balken över honom.

**Rättslig prövning:** Förundersökning nedlagd med motivering att det inte går att bevisa att någon gjort sig skyldig till brott.

**Namn:** Byggnadsarbetare Patrik Carlsson, 44 år, egenföretagare.

**Händelse:** Avled efter ett fall på tre till fyra meter från ett tak utanför Trelleborg den 15 februari. Olyckan inträffade vid montage av glassektioner.

**Rättslig prövning:** Förundersökning nedlagd med motivering att det saknas anledning att anta att brott som ligger under allmänt åtal har förövats.

**Namn:** Grävmaskinist Jan-Erik Olsson, 64 år.

**Händelse:** Dödades vid en rasolycka i Stockholm den sjunde april. Han arbetade med skrotning av berg efter en tidigare sprängning och gick tillfälligt ut ur maskinen då ett flertal stenar rasade.

**Rättslig prövning:** Förundersökning nedlagd med motivering att det inte går att bevisa att någon gjort sig skyldig till brott.

**Övrigt:** Kodning 9002, "arbetsolycka utan misstanke om brott".

FORTS. NÄSTA UPPSLAG ►

- Det fanns också en medicinsk orsak bakom fallet, framkom det i efterhand. Men det påverkar inte hur brottsplatsundersökningen skulle skötas.

## Fel kodning

Det är också viktigt att olyckan kodas rätt från början av polispatrullen. Att kodningen utgår ifrån att ett brott är begånget och att någon varit vållande till dödsfallet. Men flera felaktiga kodningar finns i Byggnadsarbetarens undersökning. Grävmaskinisten Jan-Erik Olsson omkom vid ett stenras på Liljeholmstorget i Stockholm den 7 april. Olyckan kodades med 9002 "arbetsolycka utan misstanke om brott". Han hade tillfälligt lämnat maskinen och fick stenar över sig.

Flera åklagare säger att de, där det behövs, ändrar felaktiga koder. Men den första kodningen kan ändå få betydelse. Den kan påverka inriktningen på arbetet och användas av försvaret i en senare rättegång.

– Jag är kritisk mot koden 9002. Det är helt vansinnigt att använda den i början av en brottsutredning, säger Sven-Erik Alhem, expert på arbetsmiljöbrott.

## Inget polisförhör med vittnet

Vittnesförhör är en del i brottsutredningar. I Göteborg avled byggnadsarbetaren Mihaly Nagy, då han föll från ett tak den 23 oktober. Men polisen förhörde aldrig det enda vittnet, en arbetskompis, som var på taket samtidigt. Vittnet reste tillbaka till hemlandet Rumänien samma kväll. Den enda intervjun gjordes av Arbetsmiljöverket den 6 november för verkets egen olycksutredning. Hans Stevander, regionalt skyddsombud på Byggnads i Göteborg, är kritisk.

– Det är självklart att polisen skulle ha hållit ett eget förhör med vittnet. Det här handlar ju om en dödsolycka och en brottsutredning. Arbetsmiljöverket och polisen har olika roller, säger han.

Kammaråklagare Jörgen P Lindberg la ner förundersökningen. Han säger att det beror på att det inte kunde visas att arbetsgivaren brustit i sitt skyddsansvar. Bland annat eftersom skyddsutrustning fanns, hade beordrats och inte användes. Åklagaren tog del av Arbetsmiljöverkets vittnesuppgifter och ett polisförhör med vittnet hade inte ändrat beslutet, menar han.

– Om utredningen gått vidare, hade vi med säkerhet hållit egna förhör.

## Oklart bevisläge

En olycka där Arbetsmiljöverket ville att åklagaren skulle utreda misstänkt brott inträffade i Deje, utanför Karlstad den 9 april. Där omkom Magnus Svensson när ett flera hundra kilo tungt borrhuvud sänktes och klämdes mot hans huvud. Maskinens reglage till borrhuvudet satt oskyddade, så att man ofrivilligt kunde komma åt dem. Det är enda rimliga förklaringen till olyckan, enligt Arbetsmiljöverket som också bedömde att om maskinen varit utformad enligt reglerna hade olyckan aldrig inträffat. På grund av faran, drev verket också frågan som ett marknadskontrollärende, så att tillverkaren måste förbättra skyddet på alla sådana maskiner. Men förundersökningen las ner i oktober 2008.

– Min minnesbild är att man inte visste vad som hade hänt. Det fanns inga vittnen, säger kammaråklagare Ingvar Wennersten som ledde utredningen.

Att maskinen var så pass farlig att den måste göras säkrare känner han inte till.

– Jag vet inte hur det som nu kommit fram hade påverkat mitt beslut.

## Fel på ställningen

I Umeå har arbetsmiljöinspektör Sture Hansson funderat mycket över varför ingen åtalades efter den olycka den 22 maj där svetsaren Marek Ruszel föll nästan nio meter från en ställning. Avståndet mellan ställningen och pannväggen var 54 centimeter, medan det enligt reglerna inte ska vara mer än 30 centimeter. Inget skyddsräcke var heller monterat mot pannväggen.

– Den omkomne hade inte fallskyddsutrustning på sig, vilket var sagt att man skulle. Men hade ställningen varit rätt byggd hade olyckan aldrig hänt, säger Sture Hansson.

Kammaråklagare Magnus Nilsson, Gällivare, la ner förundersökningen.

– Jag kommer inte riktigt ihåg omständigheterna. Men det var för att jag inte kunde visa att någon brustit på det sätt som framkallade straffansvar.

## Men hur såg ni på att avståndet mellan ställningen och väggen var för långt?

– Frågan var uppe. Men jag har ingen klar minnesbild av hur vi resonerade. ♦

**”Det är självklart att polisen skulle ha hållit ett eget förhör med vittnet. Det här handlar ju om en dödsolycka och en brottsutredning.”**

HANS STEVANDER

**HÄR ÄR ALLA BROTT-  
UTREDNINGAR  
EFTER DÖDS-  
OLYCKORNA 2008:**

**POLIS**

**POLIS**

◀ FORTS. FRÅN  
FÖRRA UPPSLAG

**Namn:** Magnus Svensson, 27 år.

**Händelse:** Avled efter en olycka på en arbetsplats i närheten av Deje i samband med energiborrning den 9 april. Det flera hundra kilo tunga borrhuvudet sänktes och klämdes mot hans huvud.

**Rättslig prövning:** Förundersökning nedlagd med motivering att det inte går att klarlägga vad som inträffat. Att brott ej kan styrkas.

**Övrigt:** Maskinens reglage satt farligt oskyddade. Arbetsmiljöverket ville få en rättslig prövning och krävde åtgärder av tillverkaren.

**Namn:** Tackläggare Thomas Jönsson, 56 år, egen företagare.

**Händelse:** Omkom vid en fallolycka i Åstorp den 9 april. Han föll åtta meter i samband med lyft och placering av takplåtar.

**Rättslig prövning:** Förundersökning nedlagd med motivering att "det saknas anledning att anta att brott som ligger under allmänt åtal har förövats".

**Övrigt:** Kodning sattes som 4016. "Åsidosättande av föreläggande enligt arbetsmiljölagen."

I februari nästa år påbörjas rättegången efter formraset vid brobygget över Ålandsfjärden. Åklagaren har åtalat fyra personer, tre företag krävs på företagsbot.

## Kritik mot polisen

–Arbetsmiljöbrotten är generellt sett inte prioriterade i polisorganisationen.

Det säger chefsåklagare Mats Palm. Han leder riksenheten för miljö- och arbetsmiljömål som bildades 2009 och som gjort att åklagare nu kan specialisera sig på dessa brott. Men polisen har inte hängit med i denna utveckling. Landets 21 olika polismyndigheter har stor frihet att bestämma över sina resurser. Men ofta avsätts alldeles för få poliser till att utreda arbetsolyckor. Det får återverkningar både på åtgärder på brottsplatsen och senare i utredningen, menar Mats Palm.

I vissa fall får specialpoliserna utreda arbetsmiljöbrott. Andra måste splittra sig och då prioriteras olyckorna ner.

Sven-Erik Alhem, är före detta överåklagare och expert på arbetsmiljöbrott. Om Byggnadsarbetarens undersökning säger han: – Spontant låter det lite med två åtal. Sedan måste man granska varje enskilt fall.

För honom är det självklart att inledningsvis misstänka brott bakom varje arbetsolycka. Arbetsmiljölagen är mycket sträng och varje olycka, menar han, är ett enormt misslyckande.

**Namn:** Anläggningsarbetarna Ingemar Wiklander, 52 år, och Jyrki Pietarila, 35 år.  
**Händelse:** Dödades då gjutformen vid ett brobygge över Ålandsfjärden rasade den 21 maj.  
**Rättslig prövning:** Åtal väckt och rättegången hålls i februari 2011.

**Namn:** Svetsare Marek Ruszel, 46 år.  
**Händelse:** Dödades vid en fallolycka på ett kraftvärmeverk utanför Umeå den 22 maj. Han föll mellan åtta och tio meter från en ställning.  
**Rättslig prövning:** Förundersökning nedlagd. Motiveras med att åklagaren inte har funnit att någon brustit på ett sätt som framkallat straffansvar.  
**Övrigt:** Arbetsmiljöverket kritiskt till att ställningen var felbyggd och ifrågasätter om det inte borde lett till att någon åtalas.

**Namn:** Montör Arbnor Dacic, 32 år, egenföretagare.  
**Händelse:** Omkom i en rasolycka i Kista den 15 juli. Stålbalkarna vek sig och cirka 200 ton prefabelement rasade.  
**Rättslig prövning:** Åtal väcktes och rättegången har hållits. En konstruktör dömdes till villkorlig dom och dagsböter. Konstruktionsföretaget dömdes till företagsbot på 1,5 miljoner kronor.

FORTS. NÄSTA UPPSLAG ▶



FOTO: PRIVAT

Magnus Svensson förlorade sitt liv i en olycka med en borrhigg. Han var lutad över ett borbord när borrhuvudet föll i hög hastighet.

# Borren blev en dödsfälla

Magnus Svensson dödades i en olycka med en borrhigg. Maskinens reglage var oskyddade, men det blev inget rättsligt efterspel.

– Det viktigaste för oss är att en sådan här olycka aldrig kan hända igen, säger hans pappa Olle Svensson.

För Magnus Svenssons familj går sorgen och saknaden över allt annat. Det rättsliga är som i en annan värld. Samtidigt är det viktigt att det fungerar, tycker de.

– Vi vill inte anklaga någon person. Det ger oss inte vår son tillbaka. Däremot är det viktigt att rättsprocessen sköts, om det ger mer kraft åt kraven på att maskiner ska vara säkra, säger Olle Svensson.

Det viktigaste för honom är att allt görs för att hindra att en liknande olycka händer igen. Att inga farliga maskiner får släppas ut på marknaden.

– Kan man spara andra familjer detta lidande är det värt allt.

**DET VAR DEN 9 APRIL 2008** som tillvaron för alltid förändrades för Olle Svensson och hans familj i Säffle. Då kom det chockartade beskedet att sonen Magnus Svensson, 27 år, förlorat sitt liv i en svår olycka. Det inträffade när ett flera hundra kilo tungt borrhuvud

*”Kan man spara andra familjer detta lidande är det värt allt”*

OLLE SVENSSON

sänktes och klämdes mot hans huvud vid arbeten i samband med borrhining för bergvärme.

– Jag hade inte en tanke på att en sådan här olycka skulle kunna hända, att det kunde gå så fort. I efterhand har jag funderat mycket över hur olyckan gick till, om han kan ha fastnat med regnrocken i spaken på maskinen, säger Olle Svensson.

Arbetsmiljöverket är inne på samma spår. Att Magnus ofrivilligt kom åt reglagen. Det ledde också till att verket ställde krav på att dessa maskiner skulle göras säkra, vilket gällde både nya och gamla. När Byggnadsarbetaren berättar om det, säger Olle Svensson:

– Jag förstår ju att om det funnits ett skydd hade detta troligen aldrig hänt. Men det är bra att det blir ett skydd över reglagen.

Magnus Svensson arbetade på Värmlandsborr där han började efter gymnasiet. Jobbet var viktigt för honom och han var omtyckt både bland arbetskamrater och kunder.

Efter olyckan har familjen velat ha kunskap om det som skett. Olle Svensson besökte olycksplatsen och han har också träffat polisutredarna.

– Men man har varit som i en chockfas. Det var svårt att ta in allt.

MARGITE FRANSSON

**HÄR ÄR ALLA BROTTSTREDDNINGAR EFTER DÖDSOLYCKORNA 2008:**

**Namn:** Takläggare Joachim Berglund, 26 år, egen företagare.  
**Händelse:** Omkom i en fallolycka utanför Gävle den 15 juli. Han höll på att lägga ett nytt tak på en idrottslokal.  
**Rättslig prövning:** Förundersökning nedlagd med motivering att det saknas anledning att anta att brott som hör under allmänt åtal har förövats.

**Namn:** Asfaltläggare Lars-Åke Karlsson, 64 år.  
**Händelse:** Omkom vid en arbetsplatsolycka i Nybro i Småland den fjärde augusti. Han bytte en hydraulslang när maskinens sidobord föll över honom.  
**Rättslig prövning:** Förundersökning nedlagd med motivering att det saknas anledning att anta att brott som ligger under allmänt åtal har förövats.  
**Övrigt:** Olyckan kodades som 6003, ”dödsfall genom olycksfall i arbete”.

FORTS. FRÅN FÖRRA UPPSLAG

POLIS

# ”Arbetsplatsolyckor ska prioriteras som mord”

I Skåne finns en checklista för hur polisen ska agera vid arbetsplatsolyckor.

– Svåra olyckor ska ha samma prioritering som grova brott som mord, säger Lars Sundlöf, kriminalinspektör i Skåne.

Det viktiga är att man i inledningskedet ser varje olycka som ett misstänkt brott.

– Det är en förutsättning för att göra en bra brottsutredning, säger Lars Sundlöf.

Polispatrullerna som rycker ut äringa experter på lagstiftningen om arbetsmiljö, samtidigt är deras jobb på plats ofta avgörande. En dålig brottsplatsundersökning kan stjälpa en hel utredning. Därför har Lars Sundlöf, kammaråklagare Lotten Loberg och Arbetsmiljöverket tagit fram en checklista (Se rutan här nedan). Den

talar om vad patrullerna ska tänka på vid en olycksplats, bland annat hur viktigt det är att fotografera så snabbt som möjligt.

Ett exempel på när detta inte fungerade var en fallolycka från ett broarbete då en snickare skadats allvarligt. Poliserna som kom till platsen tog så dåliga bilder att de inte gick att använda. I utredningen utgick sedan åklagare och polis från att skydd saknats. Långt senare dök det upp bilder där skydd var monterade. Det misstänktes att de satts upp i efterhand.

Det gäller också att snabbt hitta vittnen och förhöra dem.

– Förhör ska hållas så tidigt som möjligt. När folk är uppbragta och berättar sanningen om olyckan och innan minnesbilden falnar. Sedan kan olika former av lojaliteter, till exempel mot arbetsgivaren, komma in i bilden, säger Lars Sundlöf.

MARGITE FRANSSON

## SKÅNEPOLISENS CHECKLISTA:

- Betrakta alltid olycksplatsen som en brottsplats.
- Spärra av området där det behövs. Ingen obehörig får flytta på föremål.
- Överväg om något ska tas i beslag, till exempel trasig skyddsutrustning eller kopplingar.
- Fotografera olycksplatsen och omgivningarna direkt. Inte bara nedslagsplatsen vid en fallolycka, utan ställningar, skydd eller brist

- på skydd, med mera.
- Se dig omkring. Vad kan ha orsakat olyckan? Brist på räcken? Fotlister, en dålig maskin?
- Tillkalla tekniker vid behov.
- Koda olyckan rätt i polisanmälan. Använd aldrig koden 9002, olycka utan misstanke om brott, utan i stället koderna 0393 eller 0391, vållande till kroppsskada eller vållande till annans död i samband med arbetsolycka.

**Namn:** Ställningsbyggare Henrik Ahlvin, 33 år, egenförretagare

**Händelse:** Avled efter en olycka i Örebro den 20 augusti. Ett fem meter långt järnrör lossnade och träffade honom så illa att han senare dog.

**Rättslig prövning:** Förundersökning nedlagd med motivering att det saknas anledning att anta att brott förövats.

**Namn:** Byggnadsarbetare Mihaly Nagy, 31 år.

**Händelse:** Dog efter ett fall på åtta meter från ett tak på en byggarbetsplats i Göteborg den 23 oktober.

**Rättslig prövning:** Förundersökning nedlagd med motivering att det inte kan visas att arbetsgivaren brustit i sitt ansvar på ett sätt som orsakat dödsfallet.

**Övrigt:** Polisen förhöorde själv aldrig det enda vittne som befann sig på taket vid fallet.

HANTVERKSLABORATORIET

## Stöd till forskning i hantverk

Har du en projekttid? Ett problem du vill lösa? En produkt eller teknik du vill utveckla?

Yrkesverksamma hantverkare kan få anställning upp till 6 månader heltid, handledning och projektstöd för att fördjupa kunskap om hantverk i modernt byggande. Tjänsten kan anpassas till projektuppgiften och arbets-situationen.

Ansök nu!

Läs mer på [www.craftlab.se](http://www.craftlab.se)

eller kontakta oss [craftlab@conservation.gu.se](mailto:craftlab@conservation.gu.se)



GÖTEBORGS UNIVERSITET

[www.byggpartner.com](http://www.byggpartner.com)

Vi har kontor i Falun, Borlänge, Hedemora, Avesta, Västerås och Stockholm. Verksamheten omfattar alla typer av nybyggnation och ROT-entreprenader, byggservice, byggnadsvård samt fastighetsutveckling. I oktober 2010 förvärvades BOL. Entreprenad som en del i expansionen i Stockholm. Tillsammans är vi 340 anställda och har en omsättning på en miljard kronor.

ByggPartner expanderar och söker därför:

### Hantverkare Entreprenad Stockholm /Jobb-id: 701631

Du är en erfaren och mångsidig hantverkare med stort engagemang och yrkes stolthet. Vi ser gärna att du har ett yrkesbevis eller motsvarande. Har du kunskap om ritningsläsning är det meriterande. Du kommer främst att arbeta med nyproduktion.

### Arbetsledare Entreprenad Stockholm /Jobb-id: 701608

Du gillar att ha många bollar i luften och har haft liknande arbetsuppgifter tidigare, exempelvis: samordning av personal och underleverantörer, ekonomiarbete, avstämningar och materialhantering.

Sök tjänsten på [manpower.se](http://manpower.se) under Lediga jobb. Skriv in jobb-id (se ovan) och registrera din ansökan. Urval sker löpande så skicka din ansökan omgående, dock senast 29 november 2010. Har du frågor, kontakta rekryteringskonsult Mattias Sahlström, telefon 08-736 11 13. Arbetschef Bertrand Hennings, telefon 08-505 996 01.



SUNT FÖRNUFT FRÅN DALARNA





Värmeisolerande 0,033 W(m·k)

# Snabb, enkel och effektiv drevning av fönster & dörrar!



CC-Fönsterdrev består av finporig skumplast som pressats samman till en tjocklek av 2 mm. Remsan klipps av i lagom längd och träns in i spalten mellan karm och sidostycke. På 1-3 timmar expanderar remsan till sin fulla tjocklek på 30 mm. Remsan förblir elastisk och fönstret kan efterjusteras utan problem.



CC-Fönsterdrev är helt miljöanpassat och innehåller inte isocyanat\* . Totalt sett får man en betydande tidsvinst jämfört med konventionella drev och fogskum. All dokumentation finns att hämta på [www.3c.nu](http://www.3c.nu)

*\*Isocyanat klassificeras som gift enligt AFS 1996:4 och föreskrifterna för att använda produkten är stränga. Det finns i bl. a. tätningsmaterial, lacker, lim och stoppningsmaterial.*

För prover, ring 0346-587 54 eller besök vår nya site, [www.3c.nu](http://www.3c.nu) för mer info!



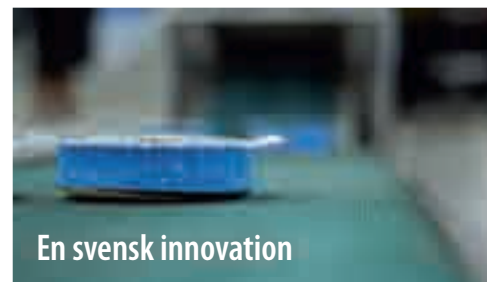
Nu även **ahlsell** som återförsäljare



Kvalitetssäkrad



Ljudegenskaper över 50dB



En svensk innovation

3-C Production AB • Porsevägen 27-29 • 311 32 Falkenberg • Tel: 0346-587 54 • Fax: 0346-587 84 • [info@3c.nu](mailto:info@3c.nu) • [www.3c.nu](http://www.3c.nu)



# Bästa skäret

Kakelskäraren Montolit T2 blev vinnare i Byggnadsarbetarens test av kakelskärare. Testpanelen tyckte att det var en mycket bra skärare med smarta funktioner.

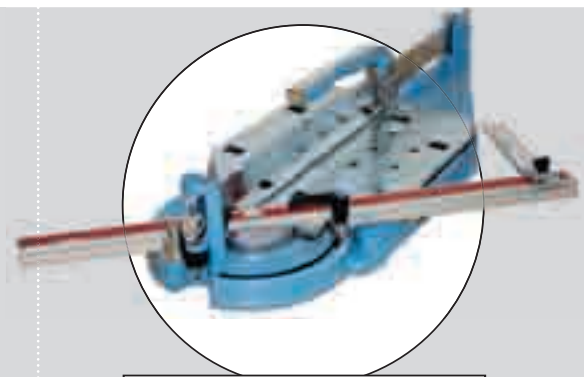
**TEXT:** KATARINA CONNHEIM **FOTO:** ANNA SIMONSSON

## BETYG

Betygen på respektive testfaktor är ett medelvärde av testpiloternas betyg. Slutbetyget är en helhetsbedömning som sätts av redaktionen. Där vägs kommentarer och pris in.



**MONTOLIT 63 T2**



**SIGMA 3B (63 CM)**

Pris (inkl.moms)

4 137 kr

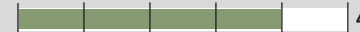
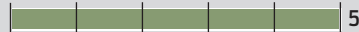
4 010 kr

Vikt

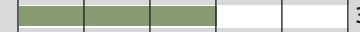
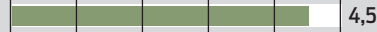
8,1 kg

9,2 kg

Handtag



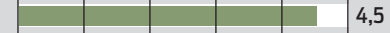
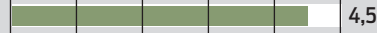
Plattan



Armen



Skärare/knäck

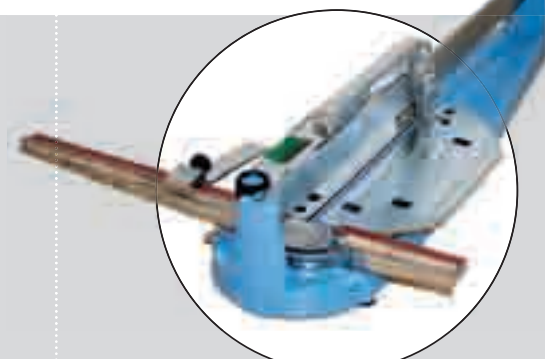


Kommentarer

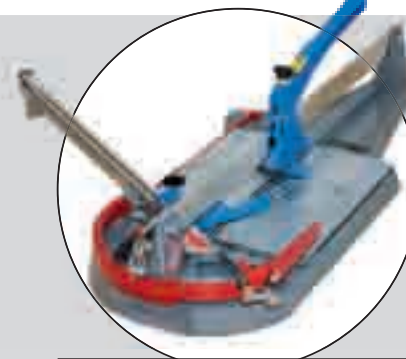
"Mycket bra skärare med smarta funktioner som funkar bra."

"En enkel, men bra maskin. Den gör det den ska."

TOTALBETYG



**SIGMA 2B**



**MONTOLIT 63 P2**

Pris (inkl.moms)

3 481 kr

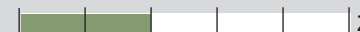
4 244 kr

Vikt

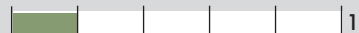
5,9 kg

8,3 kg

Handtag



Plattan



Armen



Skärare/knäck



Kommentarer

"En meningslös skärare. Lika stadig som en bebis."

"Jobbigt med omvänt handtag. Den har alldeles för plöttriga funktioner som bara tar tid."

TOTALBETYG





**Kakelskäraren Montolit T2 blev favorit bland plattsättarna Max Hedstrand, Cliff Johansson och Richard Stolt.**

**PLATTSÄTTARNA** Max Hedstrand, Richard Stolt och Cliff Johansson håller på att sätta upp kakelplattor i badrum och kök i nybyggda hus i Ursvik i Stockholm. Kakelskäraren är deras viktigaste arbetsredskap och tempot är ofta högt på bygget.

– Allting räknas i tid. Då gäller det att maskinen funkar, säger Max.

Sigma 63 B är den kakelskärare som de brukar använda. Montolit T2 har de aldrig använt. Efter att ha provat fyra olika slags kakelskärare i några dagar och tittar på egenskaper som handtag, platta, arm och skärare har plattsättarna i Ursvik utsett en vinnare. Det blev Montolit T2. Särskilt de två yngre byggnadsarbetarna, 20-åriga Max Hedstrand och 21-åriga Richard Stolt är lyriska när de berättar om kakelskäraren. Max tycker framför allt att den har bra stödfunktioner; exempelvis stödvingen som fälls ut för att ge stöd åt plattan. Det finns också en stoppfunktion på måttstocken som fälls upp och sedan fälls tillbaka igen.

– Den är också lättare att vika ihop än de andra och smidig att bära. Skitbra! säger Max.

– Den är skön helt enkelt, fyller Richard i.

**CLIFF GILLAR** också Montolit T2, men måste han välja så föredrar han den gamla trotjänaren Sigma 3B som han brukar använda.

– Den gör det den ska och den är stadig och bra. Ni kommer också tycka om den om 20 år, säger Cliff och slänger en menande blick på Max och Richard.

Två kakelskärare får lägsta betyg i Byggnadsarbetarens test; Montolit P2 och Sigma 2B. Montolit P2 har omvänt handtag, vil-

ket Cliff tycker är jobbigt.

– Det är för många moment när man ska knäcka plattorna, ritsa och lyfta upp handtaget för att sedan trycka det igen. Det blir inget flyt, förklarar han.

Kakelplattorna blir allt större i badrum och kök. Plattor med måtten 30x60 och 60x60 är inget ovanligt. Sigma 2B, som är en slimmad variant av Sigma 3B, är lätt att bära, men i övrigt alldeles för smal och vinglig att skära plattor med.

– Den är meningslös. Lika vinglig som en kajak, tycker Richard Stolt.

#### SÅ TESTADE VI

##### URVAL:

Kakelskärare för professionellt bruk är en mycket nischad produkt. De grossister vi var i kontakt med ansåg att Montolits och Sigmas produkter är de enda som har en verklig spridning på landets byggen. Det finns fler fabriker, men dessa är, enligt grossisterna, inte längre aktuella på den svenska marknaden i någon större omfattning. Av rättviseskäl valde vi två produkter från vardera tillverkaren. Kravet var att de var jämförbara i fråga om vilka maxmått på kakelskärarna de klarade av att skära.

##### METOD:

Tre plattsättare använde kakelskärarna under drygt en vecka i sitt arbete på ett bostadsbygge i Ursvik i Stockholm. De fick sedan skriva kommentarer och sätta betyg i Byggnadsarbetarens standardiserade testformulär.

**PELTOR™**

The Sound Solution



# Smart & Smidig



Peltor™ Lite-Com™ Pro

Peltor™ Lite-Com™ Pro från 3M är ett hörselskydd med inbyggd kommunikationsradio som går att programmera på egna kanaler. Med hjälp av röststyrd sändning kan man arbeta med båda händerna fria, samtidigt som man har radiokontakt. Lite-Com™ Pro täcker hela frekvensområdet 403-470 mHz. Givetvis passar Lite-Com™ Pro utmärkt ihop med Peltors hjälm.

Lite-Com™ Pro säljs endast via Peltors Approved Partners samt auktoriserade Lite-Com™ Pro ÅF.

Läs mer på [www.personskydd.se](http://www.personskydd.se)

**3M**

# SPRUTBART TÄTSKIKT FÖR SNABBT OCH SÄKERT SKYDD

**Bostik**

Bostiks sprutbara tätskiktssystem ger effektivitet - du får **upp till 75%**

**kortare arbetstid** och kan lättare räkna hem de stora objekten.

Det sprutbara tätskiktets konsistens är anpassat för sprutmaskiner.

Det ger ett säkert och godkänt fuktskydd.

Kontakta Bostik för mer information, telefon 042-19 50 00.



**NYHET**

Bostik AB, Box 903, 251 09 Helsingborg Tel 042-19 50 00 www.bostik.se

■ FIX & FOG ■ SPACKEL ■ LIM ■ FOG & TÄTNING

# FRISTADS

## WINDSTOPPER®

- vindtät
- vattenavvisande
- andasfunktion

Jacka och byxa som håller  
dig varm ute och bibehåller  
skön komfort inomhus.

Certifierad varselbyxa GWR-246 och jacka GWG-744 i WINDSTOPPER®-material, finns även i orange. Säljs hos Fristads återförsäljare.



# "Supergruppen" fixar t

**NYA METAL-BANDET DEATH DESTRUCTION GER SIG UT PÅ TURNÉ**

En helt ny, blytung supergrupp håller på att drabba vårt land. Death Destruction, med bland andra Jimmie Strimell från Dead By April på sång, ger sig ut på vägarna i december.

TEXT: JOHAN SJÖHOLM FOTO: ROBERT NORGRÉN

**"Det som gör att det låter dödsmetall är först och främst Jimmies sång. Resten ser jag nog mer som ett jäkligt hårt rockband."**

HENRIK DANHAGE, GITARRIST

**MED EN ENSEMBLE BESTÅENDE** av medlemmar från bland annat Hammerfall och Dead By April, kan Death Destruction från Göteborg beskrivas lite som landslaget i hårdrock. Alla som missade supergruppens spelning på Getaway Rock i somras, får snart en ny chans. Då ger de sig ut på turné runtom i Norden.

Vi tog ett snack med bandets gitarrist Henrik Danhage, tidigare i Evergrey, inför resan. Han är märkbart stolt över att få dra ut på vägarna med ett så rutinerat och meriterat gäng:

– Redan när vi gjorde vår första spelning hade Jonas (Ekdahl, trummor, ex Evergrey) och Fredrik (Larsson bas, Hammerfall) och jag gjort ett hundratal gig ihop. Fredrik och jag har spelat ihop från och till i 15 år och Jonas och jag spelade ihop hela tiden i Evergrey. Det gör att vi är ett fantastiskt samspelt band.

Lägg till detta Jimmie Strimell från Dead By April på sång (eller snarare skrik som Henrik uttrycker det) och ut kommer ... ja vad då?

När ett så tungt band som Death Destruction dyker upp och har sin hemvist på västkusten, vill man gärna stämpla dem som dödsmetall à la Göteborgssoundet (som brukar definieras av At the Gates, Dark Tranquillity och In Flames). Men Henrik Danhage värjer sig emot att placeras i det facket:

– Det som gör att det låter dödsmetall är först och främst Jimmies sång. Resten ser jag nog mer som ett jäkligt hårt rockband. Vi är influerade av band som Van Halen, Kiss, AC/DC och ZZ Top. Sen tycker inte jag att de band som brukar räknas till Göteborgs-



soundet låter särskilt lika varandra heller.

Genrer kan diskuteras. Helt klart är att Death Destruction ligger långt från medlemmarnas tidigare projekt. Alla kommer från betydligt melodiösare håll.

**Varför ett sådant behov av dödsmetall?**

– Anledningen är väl att jag och Jonas har haft den här grejen hela tiden för att behålla lekfullheten i musiken, att inte behöva analysera så jäkla mycket.

**Hur har ni tagits emot av publiken hittills?**

– Alltså, det vi haft att kämpa emot är ju inställningen att: "Jaha, nu kommer det en pojsångare från Dead By April, en snubbe från "riddarbandet" och så

### Här kan du se Death Destruction i vinter

- 30/11: Lille Vega, Köpenhamn
- 1/12: Debaser Slussen, Stockholm
- 2/12: John Dee, Oslo
- 8/12: Parken, Göteborg
- 10/12: Sigurdsgatan 25, Västerås

### OCH HÄR ÄR 3 ANDRA METAL-SUPERGRUPPER

#### ROCKSTAR SUPERNOVA

■ Bildades som en slags idoltävling i kanalen CBS där Gilby Clarke (Guns N' Roses), Tommy Lee (Mötley Crüe) och Jason Newsted (Metallica) sökte en sångare till sitt projekt. Vann gjorde en Lukas Rossi. Ingen har sett till "bandet" sedan kamerorna slocknade.



#### THEM CROOKED VULTURES

■ Dave Grohl (Nirvana, Foo Fighters), John Paul Jones (Led Zeppelin) och Josh Homme (Kyuss, Queens of the Stone Age) spelade förra året in en platta under namnet "Them Crooked Vultures". Besökte Skandinavien i somras för spelningar på Peace And Love och Roskilde.

# tung vinter

Death Destruction är: Jimmie Strimell (sång), Dead By April. Fredrik Larsson (gitar), Hammerfall. Henrik Danhage (trummor), tidigare Evergrey: Jonas Ek Dahl, tidigare Evergrey.



två svåra tänkare från Evergrey." Folk vet ju inte ett skit om oss mer än plattorna vi släppt, men det här var ju musiken vi spelade tidigare. Vi göra som vi alltid har gjort och kör fullt ut.

### Ni har kallats supergrupp. Hur känns det?

–Det är väldigt smickrande. Men vi ÄR ju en supergrupp. Jag spelar med tre superkillar.

### Vilken är din egen favorit-supergrupp?

– När Ian Gillan kom med i Black Sabbath. Nu väntar alltså turné för bandet och därefter en platta som förmodligen släpps i mars, april. Tung vinter att se fram emot med andra ord. ♦

### VELVET REVOLVER

■ Närmare en återförening av Guns N´ Roses än så här blir det kanske aldrig. De tre medlemmarna Slash, Matt Sorum och Duff McKagan bildade 2004 Velvet Revolver tillsammans med Scott Weiland från Stone Temple Pilot och Dave Kushner från Wasted Youth. 2008 sparkades Weiland och i år har **Slash** släppt platta och turnerat under eget namn.



## En nordisk lokalpatriot.

**BIG-GRUPPEN** är nordens ledande fristående bygg- och industriedja och är leverantör av verktyg, maskiner, skydd och förnödenheter till proffsmarknaden.

Vi finns representerade från Finnmark i norra Norge till Skåne i södra Sverige.

Vår styrka är lokalt engagemang och hög kompetens i kombination med BIG-gruppens stordriftfördelar med starka leverantörsavtal, koncept, IT-lösningar, logistik och import.

Vi erbjuder såväl lokala företag som riks- och nordiska kunder branschens största urval av kvalitetsprodukter och olika tjänster.



Think BIG. Hos oss hittar du rejäla verktyg från Hultafors för den tuffa vardagen.

**B I G**  
GRUPPEN

#### Sverige

Eskilstuna IP Industripartner Gislaved Emil P Gävle Uppsala Maskin & Verktyg Göteborg/ Hisings Backa Prevox Göteborg/Sisjön Prevox Götene Movab Halmstad IMAB Helsingborg IMAB Kalmar Lundgrens Järn Karlshamn Hjelmerbergs Järn Ljungby Sohlbergs Malmö Prevox Skene Skene Järn Skövde Bygg & Industripartner Skaraborg AB Stockholm/Bromma Flinks Järn Stockholm/Globen Flinks Järn Stockholm/Hornsberg Flinks Järn Stockholm/Solna Lundqvist Maskin & Verktyg Stockholm/Sätra Flinks Järn Stockholm/Vällingby Toolcom Uppsala Uppsala Maskin & Verktyg Vimmerby Albins Växjö Stål & Verktyg Örebro Skydd & Verktyg i Örebro

#### Norge

Albert E Olsen - Tromsø Maskinforretning - Quale - Tingstad - Industriserteret - Kyvik Industrivarehuset

[www.big-gruppen.com](http://www.big-gruppen.com)



Hardcore Superstar är Magnus "Adde" Andreasson (trummor), Jocke Berg (sång), Vic Zino (gitarr) och Martin Sandvik (bas). FOTO: MICHAEL JOHANSON

## Härligt sleazigt – men något fattas

**Split Your Lip**  
HARDCORE SUPERSTAR



■ Sleaze Metal-Göteborgs eget Skid Row är tillbaka med ny platta. Och det är gammal hederlig formel á la Sunset Strip, Los Angeles, 1987 som gäller. Gungande gitarrer och sång så gäll att skärmen på min bärbara PC skallrar. Medlemmarna själva säger att de velat att soundet ska påminna om ljudet från ett lägenhetsbråk.

För den traditionellt lagde hårdrockaren med låga krav på förnyelse är detta en utmärkt platta. Det visas

inte minst av att första singlen, "Moonshine", redan spelats flitigt på de flesta hårdrocksstationer. Plattan är tajt producerat och har helt okej energi.

Men när jag för tredje gången tänker att, den här låten påminner också om "Livin' on a Chain Gang" från ovan nämnda Skid Rows "Slave to the Grind", så kan jag känna att något ändå saknas. Roligaste greppet på skivan är att döpa en innerlig hjärtekrossballad till "Here Comes That Sick Bitch Again".

Det finns något verkligt äkta bakom en sådan titel.

JOHAN SJÖHOLM

### SAGT & HÖRT

"Precis som i det första spelet är detta en lekstuga där Kraften är ditt verktyg. Det är barnligt roligt att slänga ut motståndarna genom fönster eller putta in dem i en laservägg. Självklart har du även ljus-sablar att leka med."

INA NORDQUIST,  
EUROGAMER.SE

"Keith Richards beskriver knark som Jamie Oliver beskriver råvaror medan backstageorgier och bordellbesök mest utspelar sig i bisatser. Den väldokumenterade kvinnosynen är knappast elegant, men egentligen är den bara en del av Richards människosyn."

ANDERS  
NUNSTEDT,  
EXPRESSEN

### DATASPEL



#### Star Wars: The Force Unleashed II

LUCAS ARTS, 16 ÅR, PS3, X360, PC



Åter blir galaxen långt, långt borta skådeplats för krig mellan Imperiet och Rebellerna. Berättelsen kretsar kring unge Starkiller, som slits mellan den onda och den goda sidan. Här bjuds både laserdueller med Darth Vader och svärbegripliga råd från Yoda. Spelets styrka finns i actiondelarna där man med lasersvärd och Jedi-förmågor lekfullt decimerar motståndet. Star Wars-nördar lär uppskatta rymdsåpan, och även måttligt intresserade bör fastna för fajterna. Dessvärre rullar eftertexterna redan efter sex timmar. Utan mervärde i form av flerspelarläge är det svårt att rekommendera fullprisköp. **EC**

### BÖCKER



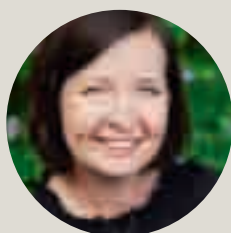
#### Livet

KEITH RICHARDS/JAMES FOX



**SJÄLVBIOGRAFI** Det börjar bra. Keith Richards och Ron Wood haffas med bilen full av knark på en vägsyлта i staterna. Landsortspolisen vädrar sensation och alltihop blir en rätttegångsfars inför en samlad världspress. Den här boken blir precis som jag hoppades, tänker jag och vänder till kapitel 2. Neeej! Vi är tillbaka i England, 50-tal och jag måste genomlida 150 sidor helt intetsägande Keith-Richards-barn-och-ungdom innan knarket, fotomodellerna och bandbråken åter gör entré. Då har historien redan tappat så mycket fart att det aldrig riktigt tar sig igen. **JS**

### FREDAGSKÄK



MED  
KLARA  
DESSER

## Senapsstekt sill

INGREDIENSER (4 port):

- ca 800 g sillfilé
- 1 1/2 tsk salt
- 1 ägg
- 2 msk senap
- 1 1/2 dl ströbröd
- smör att steka i

GÖR SÅ HÄR:

- 1 Klipp bort ryggen på sillfiléerna. Strö på salt.
- 2 Vispa upp äggen och rör ner senapen.
- 3 Pensla sillarna med blandningen och vänd dem i ströbrödet.
- 4 Stek dem i smör på medelvärme tills de är gyllenbruna på båda sidorna.



KLARA DESSER är känd för ett flertal kokböcker inom GI-kost. Här bjuder hon oss på några recept från sin senaste bok "Fina fiskar: omega 3 och havets läckerheter".



## INBLICK information från ditt fackförbund

NR 14 REDAKTÖR: HUMLA EINARSDÓTTIR ADDRESS: BYGGNADS, 106 32 STOCKHOLM  
E-POST HUMLA.EINARSDOTTIR@BYGGNADS.SE TEL: 08-728 48 34 WWW.BYGGNADS.SE

# Kampanj ska ändra attityd till svartarbete

Byggnads har ett samarbete med andra fackförbund och arbetsgivarorganisationer inom byggbranschen, som kallas Byggbranschen i samverkan (BBIS). Syftet är att ta avstånd från svartarbete och annan oseriös verksamhet inom byggsektorn.

Efter att politiker och beslutsfattare nu börjar förstå att vi behöver lagstiftning måste vi få loss ytterligare kraft och resurser för att opinionsbilda i frågan. Därför har attitydkampanjen "Ren Byggbransch" skapats.

### Säkra arbetsförhållanden

BBIS vill skapa en byggsektor där företagen kan konkurrera på lika villkor, där kvalitet och utveckling står i centrum och där byggjobbarna ska ha säkra arbetsförhållanden.

### Oanmälda arbetsplatsbesök

Nu utreds frågan om individuell skattedeklaration. Det finns även ett förslag om att införa närvaroliggare i byggbranschen där skattemyndigheten får göra oanmälda arbetsplatsbesök för att kontrollera närvaroliggaren.

Tillsammans med ID 06 utgör individuell skattedeklaration och oanmälda arbetsplatsbesök/närvaroliggare ett kraftfullt verktyg för att skapa en sund byggbransch.

### Målgrupper är lärare, elever och allmänhet

Efter tydlig respons från beslutsfattare för våra krav på lagstiftning så finns det anledning för BBIS, att kraftsamla för att opinionsbilda brett mot svartarbete. De målgrupper som är aktuella i opinionsbildningsarbetet är företag, anställda/medarbetare, elever och lärare vid yrkesutbildningarna samt allmänheten.

### Ren byggbransch

Kraftsamlingen för att opinionsbilda sker inom ramen för projektet "Attitydkampanjen Ren Byggbransch". Projektet är ett treårigt engagemang under perioden VT 2010 - VT 2013.

Centralt informationsmaterial kommer att tas fram, liksom en webbsida där de olika målgrupperna kan få information om projektet, webbsidan får premiär 1 december.

Det kommer också att startas upp ett antal nätverk runt om i landet och avdelningarna kommer att bli tillfrågade om att vara med i dessa nätverk.



"Attitydkampanjen Ren Byggbransch" är ett treårigt projekt.

**Vill du veta mer?**  
Kontakta Matz Larsson,

Byggnads på 08 728 48 45 eller  
070 681 37 02.

## MÖTEN & SÅNT

SVENSKA BYGGNADSARBETAREFÖRBUNDET, 106 32 STOCKHOLM  
BESÖKSADRESS: HAGAGATAN 2, STOCKHOLM, TEL: 08-728 48 00

### **Avd 1, Byggnads Stockholm**

Skytteholmsvägen 2, Solna

Tfn 08-734 65 00

Fax 08-734 66 60

byggettan@byggnads.se

#### **Medlemsmöten**

**den 23 november.**

#### **Sektion 01, Bromma, Västerort, Kista och Ekerö:**

Tema: Arbetsmiljö, gäst är Tomas Kullberg, arbetsmiljöansvarig på Byggettan. Plats: Scandic hotel, Bromma. Tid: Kaffe och macka serveras från 16.30.

**Sektion 02, Haninge, Tyresö och Nynäshamn:** Tema Hur man uppnår en bra bostads- och byggnadsplanering. Träffa Eva Gabrielsson från bokostnadsutredningen. Plats: Haninge Kulturhus. Tid: 17.30.

**Sektion 03, Huddinge, Botkyrka och Salem:** Tema: Nya avtalet. Plats: ABF, Kommunalvägen 26, Huddinge. Tid: 18.00.

**Sektion 04, Södertälje, Nykvarn och Gnesta:** Tema: Aktuella frågor. Plats: ABF, Nedre Torekällgatan 7, Södertälje. Tid: 17.00.

**Sektion 05, Järfälla, Upplands Bro och mot Enköping:** Tema: Arbetsmiljö och nomineringar. Plats: Folkets hus, Gjutarplan 2, Kallhäll. Tid: 17.00.

**Sektion 06, Johanneshov, Farsta, Skarpnäck och Skogås:** Tema: Engagemang och intresse! Tillvägagångssätt? Plats: Farsta Gård. Tid: 17.00.

**Sektion 07, Märsta, Upplands Väsby och Sigtuna:** Tema: Nya

avtalet. Plats: Skolgatan 5, Centralskolan, Märsta. Tid: 17:00, vi startar med måltid på Coorners Croog, Stationsgatan/Södergatan.

**Sektion 08, Nacka och Värmdö:** Tema: Budget och val. Plats: Boo Folkets hus, Orminge centrum. Tid: 17.00.

**Sektion 09, Solna, Sundbyberg och Sollentuna:** Tema: Ung i Byggnads. Plats: Konferens Vimpeln, skytteholmsvägen 2, Solna. Tid: 17.00, mat serveras från 16.00.

**Sektion 10, Stockholm, Hägersten, Lidingö, Skärholmen och Älvsjö:** Tema: Besök på Nobelmuseet, nomineringar till sektionstyrelse och representantskap, budget 2011. Plats Nobelmuseet, Börshuset, Stortorget 2, Gamla Stan. Tid: Visningen börjar 17.00.

**Sektion 11, Täby, Danderyd, Vallentuna, Österåker och Vaxholm:** Tema: Nomineringar och budget. Plats: Scandic hotel, Näsbyvägen 4, Täby. Tid: 17.00.

**Sektion 12, Gotland:** Tema: Nomineringar och budget. Plats: Kanonen. Tid: OBS! fredag den 19 november kl 18.00.

**Representantskapsmöte – Byggettan:** Torsdag 9 december kl 17.00 i Z-salen, ABF-huset, Sveavägen 41. Gäst är Ingemar Dahlqvist.

**Fler mötesannonser på nästa sida!**

# Bygg för livet!



**Ett alldeles nytt spel om upprustningen av miljonprogrammet! Spela det på [www.byggnads.se](http://www.byggnads.se)**

## Autogiro

Betalar du medlemsavgift via autogiro måste pengar finnas på ditt konto senast den 29 november.

## A-kassan

Ersättning från A-kassan betalas ut den 18 och 25 november samt den 2, 9 och den 16 december.

## MÖTEN & SÅNT

SVENSKA BYGGNADSRARBETAREFÖRBUNDET, 106 32 STOCKHOLM  
 BESÖKSADRESS: HAGAGATAN 2, STOCKHOLM, TEL: 08-728 48 00

### Fortsättning från föregående sida.

#### Avd 3, Byggnads Sydost

Rådjursvägen 1, Växjö  
 Tfn 0470-75 35 30  
 Fax 0470-202 19  
 sydost@byggnads.se

**Alvestasektionen:** sektionsmöte mån 22 nov kl. 19.00, Alvesta Folkets Hus /Avd budget/.

#### Avd 9, Byggnads Öst

Luntgatan 28, Norrköping  
 Tfn 011-19 04 20  
 Fax 011-19 04 39  
 bygg9an@byggnads.se

**Sektion 3, Nyköping:** medlemsmöte tors den 25 nov kl. 18.30 på Tinghusplatsen IF Metalls lokaler.

**Sektionerna Finspång, Söderköping och Norrköping:** gemensamt sektionsmöte torsdag 25 november klockan 18:00 på Visualiseringscenter i Norrköping. Varmt välkomna!

#### Avd 12, Bygg 12:an

Olof Palmes Plats 1,  
 413 04 Göteborg  
 Tfn 031-774 33 00  
 Fax 031-774 33 77  
 bygg12an@byggnads.se

**Sektion 1 – Centrum:** sektionsmöte ons 24 nov kl. 17.00 i Afigs lokaler på Järntorget 7, vån 5 (dörr till vänster om Dubliners).

**Sektion 2 – Sydost:** sektionsmöte ons 17 nov kl. 17.00 i Viran, Folkets Hus, Mölndal.

**Sektion 3 – Nord:** sektionsmöte mån 15 nov kl. 17.00 i S-lokalen på Anders Prästgatan 1 i Kungälv.

**Byggnads fackklubb i NCC:** klubbmöte torsdagen den 25 november kl. 17.00 på NCC:s kontor, Kromet, hörsalen.

#### Avd 18, Byggnads Örebro

Riagatan 51, 702 02 Örebro  
 Tfn 010-601 10 18  
 Fax 010-601 12 19  
 orebro@byggnads.se

**Lindesbergssektionen:** sektionsmöte mån 22 nov kl. 19.00, Folkets Hus.

**Örebrosektionen:** sektionsmöte tisdagen 23 november kl. 18.30, Byggfackens Hus.

**Kopparbergssektionen:** sektionsmöte tis 29 nov kl. 18.30, Bångbro Folkets Hus.

**Frövisektionen:** sektionsmöte fre 3 dec kl. 18.30, Kofallsvägen 1.

#### Avd 23, Byggnads Norrbotten

Nygatan 3, Luleå  
 Tfn 0920-940 80  
 Fax 0920-948 79  
 norrbotten@byggnads.se

**Kalixsektionen:** medlemsmöte mån den 22 nov kl. 18.00. Plats: ABF, Kalix. Ämne: Budget 2011.

**Pajalasektionen:** medlemsmöte tors den 25 nov kl. 18.00. Plats: ABF Pajala. Ämne: Budget.

#### Avd 25, Byggnads Uppland

Portalgatan 32, Uppsala  
 Tfn 018-19 45 00  
 Fax 018-19 45 01  
 uppland@byggnads.se

**Alunda/Östhammar-sektionen:** medlemsmöte tors den 25 nov kl. 18.30, Kyrkstugan Gimo.

**Enköpingssektionen:** medlemsmöte tis den 7 dec kl. 18.30, Folkets Hus i Enköping. Folksam informerar.

#### Avd 29, Bygg 29:an Värmland

Posthornsgatan 8, Karlstad  
 Tfn 054-87 58 00  
 054-83 47 42  
 bygg29an@byggnads.se

**Säfflesektionen:** medlemsmöte fre

den 3 dec kl. 18.30, Plats ej klart.

**Torsbysektionen:** medlemsmöte tors den 18 nov kl. 18.00, ABF-lokalen.

**Karlstadsektionen:** medlemsmöte tors den 18 nov kl. 17.00, Bygg 29:an.

**Sunnesektionen:** medlemsmöte tors den 18 nov kl. 19.00, LO-lokalen.

**Representantskap Bygg 29:an:** torsdag den 25 nov kl. 18.00, Karlstad.

#### Avd 30, Byggnads Dalarna

Wallingatan 15, Borlänge  
 Tfn 0243-678 75  
 0243-824 88  
 dalarna@byggnads.se

**Avestasektionen:** sektionsmöte ons den 24 nov kl. 19.00, Metallhuset, Avesta.

**Borlängesektionen:** sektionsmöte tis den 23 nov kl. 17.00, Wallingatan 15, Borlänge.

**Falunsektionen:** sektionsmöte tis den 23 nov kl. 17.00, Falu Folkets Hus.

**Gagnefsektionen:** sektionsmöte tors den 25 nov kl. 19.00, Lindbergshallen, Djurås.

**Hedemorasektionen:** sektionsmöte torsdagen den 25 november kl. 18.30, Restaurang Hyttan, Hedemora.

**Leksandsektionen:** sektionsmöte fredagen den 26 nov kl. 18.30, Classic Car Center, Vasagatan 12, Rättvik.

**Ludvikasektionen:** sektionsmöte tors den 25 nov kl. 18.30, Folkets Hus, Ludvika.

**Malungsektionen:** sektionsmöte tors den 2 dec kl. 18.15, Folkets Hus, Malung.

**Morasektionen:** sektionsmöte tis den 30 nov kl. 18.30, Hotell Mora-Parken.

**Rättviksektionen:** sektionsmöte fre den 26 nov kl. 18.30, Classic Car

Center, Vasagatan 12, Rättvik.

**Smedjebackensektionen:** sektionsmöte torsdagen den 18 november kl. 19.00, Folkets Hus, Söderbärke.

**Sätersektionen:** sektionsmöte tors den 2 dec kl. 18.30, LO-lokalen, Säter.

**Vansbrosektionen:** sektionsmöte tors 25 nov kl. 18.00, ABFs lokal, Järnvägsgatan, Vansbro.

**Älvdalensektionen:** sektionsmöte tors den 2 dec kl. 19.00, Hotell Älvdalen.

**Orsasektionen:** sektionsmöte tors den 25 nov kl. 19.00, Orsa Hotell.

#### Avd 32, Byggnads Piteå-Skellefteå

Olof Palmes gata 2, Piteå  
 Tfn 0911-787 30  
 Fax 0911 787 39  
 pitea@byggnads.se

**Arjeplogsektionen:** möte tors den 25 nov kl. 17.00, ABF-lokalen.

#### Avd 35, Byggnads Linköping

Majgatan 2, Linköping  
 Tfn 013-37 44 00  
 Fax 013 12 25 13  
 linkoping@byggnads.se

**Vimmerbysektionen:** sektionsmöte tis den 23 nov kl. 18.30. Plats: sektionslokalen Sevedegatan 4, Vimmerby.

#### Avd 38, Byggnads Jämtland-Härjedalen

Folkets Hus, Krondikesvägen 93, Östersund  
 Tfn 010-601 10 38  
 Fax 010- 601 13 09

jamtland-harjedalen@byggnads.se  
**Svenstaviksektionen:** sektionsmöte fre den 26 nov kl. 18. Plats: Syd-jämten. Budgeten. Fika serveras.

### Vill du annonsera om möten och aktiviteter?

Mejla: asa.kemkes@byggnads.se

## SISTA ORDET

# PRISET FÖR SIFFRORNA ÄR ETT HÅRT SAMHÄLLE

**NYLIGEN HAR EN** statlig utredning med namnet "Hållbara försäkringar vid sjukdom och arbetslöshet" satt igång sitt arbete. Detta kan låta föga upphetsande, men utredningen ska göra en översyn av några av våra viktigaste trygghetssystem, vilket också rör grunderna för vår välfärdsstat, sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna.

Utredningen har fått cirka 50 direktiv, det vill säga de olika frågeställningar som man ska titta på. Till utredningen kommer det att finnas cirka tolv undergrupper för djupare analyser. Så det är en stor och bred parlamentarisk utredning, som det läggs mycket kraft på och som är oerhört viktig för Byggnads medlemmar. Från fackligt håll företräds vi i utredningen av If Metalls ordförande Stefan Löfvén.

**VILKA FRÅGOR ÄR DET** då man ska utreda? Man ska bland annat titta på hur man ska bedöma arbetsförmåga och sjukdom i framtiden, grunden för den sjukpenninggrundande inkomsten, om arbetsmarknadens parter ska ta ett ökat ansvar, om sjukförsäkringen ska vara fristående i statsbudgeten och självriskan i sjukförsäkringen. När det gäller a-kassan så kommer man att utreda om den ska vara obligatorisk och vem

**"Ska regeringen få utrymme för fler skattesänkningar, så kommer man att behöva skära i välfärdssystemet."**

som ska ha huvudmannskapet för kassan.

Detta är endast några av de frågeställningar som ska behandlas i utredningen. Vi kan räkna med att den borgerliga regeringen och de borgerliga ledamöterna i utredningen har ingången att staten ska stå för så lite som möjligt och att den enskilde ska få ta ett större ansvar. Ska regeringen få utrymme för fler skattesänkningar, så kommer man att behöva skära i välfärdssystemen.

Därför är det en viktig uppgift för Byggnads att noga följa arbetet och bilda opinion för ett välfärdssamhälle där inte plånbocken avgör vilken välfärd du och jag ska få tillgång till.

**NU ÄR DET FLERA DEBATTÖRER** som påpekar att sjukskrivningarna sjunker och att färre är förtidspensionerade. Det är ju en utmärkt utveckling – men bara under förutsättning av att människor inte tvingas

ut trots sjukdom och oförmåga till arbete. Det finns ingen anledning att yvas över fina siffror i statistiken om priset betalas genom ett hårdare samhälle där de utsattas situation glöms bort.

**NÅGOT AV DET VIKTIGASTE** vi kan göra är att skapa en arbetsmiljö som leder till så få skador och sjukdomar som möjligt. Inom byggbranschen har många en dålig och utsatt arbetsmiljö som leder till skador och sjukdom. Därför är en satsning på Arbetsmiljöverket en viktig politisk åtgärd för att förhindra att människor hamnar i sjukförsäkringssystemet. Det är så politiken hänger ihop och något som den nuvarande regeringen har missat.

**HANS TILLY**  
förbundsordförande

TELEFON 08-728 48 10  
MOBIL 070-552 67 40  
E-POST hans.tilly  
@byggnads.se



## TILLY TYCKER TILL ...

### ... OM ARBETSMILJÖN

Hälften av Sveriges byggarbetsplatser struntar i arbetsmiljön. Det visar en ny studie gjord av Arbetsmiljöverket. Av 320 byggarbetsplatser visade 52 procent brister. Skärpning!

### ... OM ASBEST

Asbest är fortfarande ett stort problem, både i Sverige i vår omvärld. 200 000 människor dör årligen av asbest i världen. Kampen mot asbest går vidare.

### ... OM KRISEN I EUROPA

Det är kris i flera länder i Europa. Vem får betala? Löntagarna så klart!

## Posttidning B

### Postens returadress

Byggnadsarbetaren  
106 32 Stockholm

### Adressändring för medlem i Byggnads

Kontakta förbundets  
lokala avdelning

### Övriga adressändringar

EDB Kundtjänst  
171 79 Solna  
Tel: 010-588 48 08  
Fax: 010-588 78 40  
E-post: prenumeration@edb.com



# KOLLA IN!

NYA [WWW.BYGGNADSARBETAREN.SE](http://WWW.BYGGNADSARBETAREN.SE)

